

Opinnäytetyö (AMK)

Sosionomikoulutus

2022

Saija Leino & Tina Niitynpää

Varhainen tuki tutuksi

– Esitteet päiväkotie Pernontie 16:n perheille ja henkilökunnalle

Opinnäytetyö (AMK) | tiivistelmä

Turun ammattikorkeakoulu

Sosionomikoulutus

2022 | 38 sivua, 20 liitesivua

Saija Leino ja Tina Niitynpää

Varhainen tuki tutuksi

- Esitteet päiväkotia Pernontie 16 perheille ja henkilökunnalle

Opinnäytetyömme on kehittämistyö, jonka tuotoksena syntyivät esitteet Pernon alueen matalan kynnyksen lapsiperheiden palveluista päiväkotia Pernontie 16, joka toimi myös toimeksiantajana, perheille sekä henkilökunnalle.

Kehittämistyömme teoreettinen viitekehys käsittelee varhaiskasvatuksen merkitystä osana varhaista tukea sekä huolen puheeksi ottamista ja perheiden moninaisuutta. Opinnäytetyössä tarkastellaan myös lapsiperheiden palveluohjaukseen, matalan kynnyksen palveluihin sekä moniammatilliseen yhteistyöhön liittyviä asioita.

Kehittämistyön idea lähti päiväkodin henkilökunnan sanoittamasta epävarmuudesta perheiden palveluohjaukseen liittyen. Halusimme tuoda palvelut näkyväksi perheille selkeän esitteen avulla. Henkilökunnalle suunnattu esite tehtiin tiivistetysti ja siinä on enemmän tietoa kuin perheille suunnatussa esitteessä.

Kehittämismenetelminä käytettiin alkukartoituksena kyselylomaketta, joka jaettiin perheille ja henkilökunnalle marras-joulukuussa 2021, sekä palveluntuottajan haastattelua. Keväällä 2022 aloimme työstää esitteitä, jotka hyväksyttiin ennen julkaisuaan toimeksiantajalla sekä päiväkodin henkilökunnalla.

Asiasanat:

Varhainen tuki, matalan kynnyksen palvelut, moniammatillinen yhteistyö, sosiaaliohjaus, lasten hyvinvoinnin tukeminen, perhepalvelut

Bachelor's Thesis | Abstract

Turku University of Applied Sciences

Bachelor of social services

2022 | 38 pages, 20 appendice pages

Saija Leino and Tina Niitynpää

Familiar with early support

- Brochures for kindergarten Pernontie 16 families and staff

This thesis is development which resulted in brochures about the low-threshold family services for the families and staff of kindergarten Pernontie 16. The client was another unit of the Perno kindergarten, the kindergarten Pernontie 16.

Theoretical framework of our development consists of the importance of early childhood education as part of early support and bringing up concerns, describing family diversity and service guidance for families with children, low-threshold services and multiprofessional cooperation.

The idea of this development came from the uncertainty said by the staff of the kindergarten regarding the family service guidance. Goal was to make services more easily reachable for the families and staff by making clear brochures.

Development methods used were initial survey questionnaire, which was distributed to families and staff in November-December 2021 as well as an interview with the service provider. In the spring of 2022, we began working on brochures which were approved by the client as well the staff before publication.

Keywords:

Early support, low-threshold services, multiprofessional cooperation, social guidance, support for the welfare of children, family services

Sisältö

1 Johdanto	6
2 Tuen lähtökohdat	7
2.1 Lasten hyvinvoinnin tukeminen varhaiskasvatuksessa	7
2.2 Varhainen tuki	9
3 Perheiden moninaisuus	11
3.1 Moninaisuus varhaiskasvatuksessa	11
3.2 Eri kieli- ja kulttuuritaustaiset perheet	12
3.3 Sosioekonomisen aseman merkitys	13
4 Perheiden palvelut	15
4.1 Lapsiperheiden sosiaaliohjaus ja palveluohjaus	15
4.2 Matalan kynnyksen lapsiperheiden palvelut	16
4.3 Moniammatillinen yhteistyö varhaiskasvatuksessa	18
5 Kehittämistyön toteutus	20
5.1 Toimeksiantajan ja kehittämistehtävän kuvaus	20
5.2 Kehittämistyön eteneminen ja kehittämismenetelmät	21
5.3 Aineiston analyysi	24
6 Tuotos	26
6.1 Esite perheille	26
6.2 Henkilöstön tiekartta matalan kynnyksen palveluista	27
7 Kehittämistyön arviointi ja eettisyys	29
7.1 Kehittämistyön arviointi	29
7.2 Eettisyys	32
7.3 Oppimisprosessi	34
Lähteet	36

Liitteet

Liite 1. Kysely perheille

Liite 2. Kysely henkilökunnalle

Liite 3. Haastattelukysymykset

Liite 4. Esite perheille

Liite 5. Tiekartta henkilökunnalle

1 Johdanto

Tämän kehittämistyön tarkoituksena oli tehdä päiväkotiperheiden matalan kynnyksen palvelut näkyväksi tuotoksena syntyneiden esitteiden avulla. Esitteet löytyvät raportin lopusta liitteinä. Kehittämistyön tarkoituksena oli myös helpottaa henkilökunnan työtä perheiden palveluihin ohjaamisessa. Idea työhön lähti meiltä itseltämme, mutta myös päiväkodin henkilökunnan sanoittamasta epävarmuudesta liittyen palveluohjaukseen ja oikean palvelun äärelle saattamiseen.

Kehittämistyössä lähdimme liikkeelle alkukartoituksesta tekemällä syksyllä 2021 yksinkertaisen kyselyn niin henkilökunnalle kuin perheillekin, selvittäen heidän olemassa olevaa tietoaan liittyen saatavilla oleviin palveluihin. Näistä vastauksista saimme arvokasta tietoa siitä, mistä kaikesta perheet sekä henkilökunta tarvitsivat lisää tietoa ja keitä tahoja meidän tuli lähestyä. Keräsimme tietoa palveluista palveluntuottajien verkkosivuilta ja pyysimme heiltä myös haastatteluja.

Tässä raportissa käsittelemme lasten hyvinvoinnin tukemista painottaen perheiden kanssa tehtävän yhteistyön tärkeyttä. Kerromme myös varhaisesta tuesta ja puuttumisesta. Lisäksi kerromme taustoja sille, miksi perheet tarvitsevat matalan kynnyksen palveluita. Toisessa luvussa käymme läpi nykypäivän perheiden moninaisuutta ja sitä, miten tämä huomioidaan varhaiskasvatuksessa. Kerromme myös siitä, kuinka vanhempien sosioekonominen asema vaikuttaa lasten hyvinvointiin. Kolmannessa luvussa käsittelemme lapsiperheiden sosiaaliohjausta sekä palveluohjausta ja sitä, mitä matalan kynnyksen lapsiperheiden palveluilla tarkoitetaan. Tärkeä osa varhaiskasvatuksessa tapahtuvaa perheiden kanssa työskentelyä on moniammatillinen yhteistyö, josta kerromme luvun lopussa.

Raportin viimeisessä luvussa arvioimme kehittämistyömme onnistumista sekä kerromme toimeksiantajan kanssa tekemästämme yhteistyöstä. Lisäksi kerromme, kuinka esitteet on tarkoitus ottaa käyttöön.

2 Tuen lähtökohdat

2.1 Lasten hyvinvoinnin tukeminen varhaiskasvatuksessa

Varhaiskasvatus on lapsen suunnitelmallista sekä tavoitteellista pedagogista toimintaa, jossa painottuvat kasvatus, hoito sekä opetus (Varhaiskasvatuslaki 540/2018, 2§). Marttilan (2016) mukaan Vesterinen ja Lankoski pitävät pedagogiikan lisäksi tärkeänä moniammatillisen yhteistyön sekä palveluohjaamisen osaamista. Tämä edellyttää myös palvelujärjestelmän tuntemusta sekä siinä toimimista. Vanhemmuuteen liittyy useita haasteita ja tästä syystä perheet tarvitsevatkin tukea ja apua. Keinoja ovat vanhempien ja vanhemmuuden tukeminen, ongelmien ennaltaehkäisy puuttamalla niihin varhaisessa vaiheessa sekä ohjaaminen ja neuvonta eri palveluntarjoajien piiriin. (Marttila 2016, 64–65.)

Varhaiskasvatuslain mukaan kunnan järjestäessä varhaiskasvatusta yhteistyötä on toteutettava useiden eri tahojen kanssa. Näitä tahoja ovat muiden muassa lastensuojelu, neuvolatoiminta ja muu terveydenhuolto sekä muusta sosiaalihuollosta vastaavat tahot. Lapsella on oikeus saada kehityksensä ja hyvinvointinsa tueksi erilaisia sosiaali- ja terveydenhuollon palveluita, joista säädetään useissa eri laissa. Varhaiskasvatuksen tulee tarpeen mukaan toimia yhteistyössä sosiaali- ja terveydenhuollosta vastaavien tahojen kanssa, jotta lapsen tarvitseman tuen ja palvelun kokonaisuutta voidaan arvioida, suunnitella sekä toteuttaa. (Varhaiskasvatuslaki 540/2018.)

Varhaiskasvatus on merkittävässä roolissa lapsen sekä hänen perheensä elämässä, sillä varhaiskasvatuksen henkilökunta tapaa perheitä päivittäin. Perheille varhaiskasvatus on usein neuvolan ohella ensimmäisiä, sekä tärkeitä kodin ulkopuolisia paikkoja. Varhaiskasvatus muodostuukin lapsen kasvun, kehityksen ja oppimisen kannalta oleelliseksi ympäristöksi ja sillä on iso vaikutus lapsen ja hänen koko perheensä hyvinvointiin. Varhaiskasvatuksen tehtävänä lasten kasvatuksen ja koulutuksen lisäksi onkin vahvistaa myös perheiden hyvinvointia. Lapsiperheiden elinpiiriin kuuluu erilaisia

palveluntarjoajia, kuten neuvola, kirjasto tai sosiaalitoimi, sekä varhaiskasvatus. Perheen ja lapsen näkökulmasta tärkeäksi nousee, että nämä palvelut yhdessä muodostavat tukiverkon kokonaisuuden. On tärkeää, että varhaiskasvatuksessa tehdään yhteistyötä lapsiperheiden kanssa toimivien tahojen kanssa, sillä yhteistyö lisää perheiden luottamusta erilaisista tilanteista selviytymiseen sekä taitoa hakea apua myös vaikeammassa elämäntilanteissa. Oleellista on se, miten perhe kokee tullessa kohdatuksi ja miten heihin suhtaudutaan; näiden pohjalta muodostuvat perheiden kokemukset palveluista. (Kangas ym. 2021, 25–26.)

Lasten hyvinvointia voidaan tukea vanhempien kanssa tehtävän kasvatusyhteistyön avulla. Sen keskeisiä elementtejä ovat luottamukseen ja toisen kunnioittamiseen perustuva tasa-arvoinen vuorovaikutus, mutta myös perheiden monimuotoisuuden, yksilöllisten tarpeiden sekä vanhemmuuteen liittyvien kysymysten huomioiminen perheiden kanssa tehtävässä yhteistyössä. Henkilöstön tulee siis toiminnassa ja sen kehittämisessä huomioida myös perheiden näkökulma, heidän mielipiteensä, aloitteensa sekä näkemyksensä. Vanhemmat toimivat oman lapsensa ja tämän historian asiantuntijoina, ja myös lapsi itse voi kertoa, mitä hän tekee tai leikkii kotona. Kasvatusyhteistyön tarkoituksena on varhaiskasvatuksen henkilökunnan ja huoltajien yhteinen sitoutuminen lapsen tervettä ja turvallista kasvua, kehitystä sekä oppimista edistävään hoivaan ja huolenpitoon. Kasvatusyhteistyötä tulee toteuttaa säännöllisesti ja sen tulee olla avointa. (Kangas ym. 2021, 101–102.)

Yhteistyön perustana on päivittäinen, kodin ja henkilökunnan välillä tapahtuva keskustelu, jota käydään liittyen lapsen päivään, lapsen päivittäisiin tapahtumiin ja kokemuksiin sekä havaintoihin lapsesta ja hänen toiminnastaan. Henkilöstön ja perheen havaintojen pohjalta saadaan muodostettua monipuolinen kuva lapsesta erilaisissa ympäristöissä sekä tilanteissa. Etenkin tukitoimia suunnitellessa riittävän monipuolinen kuva lapsesta nousee tärkeäksi. (Aivoliitto 2021.)

Varhaiskasvatuksessa tapahtuvaa kasvatustyötä tulee suunnitella ja toteuttaa perheiden yksilöllisten tarpeiden mukaisesti. Monessa tapauksessa tämä voi

tarkoittaa moniammatillista yhteistyötä sekä päiväkodin sisällä, että muiden yhteistyötahojen kanssa. Tällaisen verkostoyhteistyön keskeisenä tavoitteena on mahdollisimman varhainen puuttuminen etenkin riskitilanteissa. Tällaisen moniammatillisen työn etuna on, että tietoa ja taitoa voidaan jakaa eri asiantuntijoiden kesken, luoda yhdessä kokonaisnäkemys tilanteesta sekä tuoda oma osaaminen yhteiseen käyttöön. (Marttila 2016, 65–66.) Lapsen ja hänen perheidentiteettinsä tukeminen on tärkeää ja lapselle on tärkeää muodostua kokemus, että hänen perheensä on arvokas (Klen & Marttila-Ojala 2017, 83).

Sosiaali- ja terveysministeriön alaisuudessa toimii monia perheille suunnattuja palveluita, joiden tarkoituksena on tukea vanhempia lasten kasvatuksessa ja heidän hyvinvointinsa turvaamisessa. Varhaiskasvatuksen lisäksi näitä palveluita ovat esiopetus, neuvolat, kasvatus- ja perheneuvonta, lastensuojelu, terveystalvelut sekä perhekeskukset. (Sosiaali- ja terveysministeriö 2021.)

2.2 Varhainen tuki

Lapsiperheiden tukemisessa varhainen puuttuminen ja ennaltaehkäiseminen ovat tärkeitä. Saatavilla olevien palveluiden tulee olla sellaisia, että ne tukevat vanhempia, huoltajia sekä muita lapsen hoidosta ja kasvatuksesta vastaavia henkilöitä lasten kasvatuksessa. Palveluiden avulla tulee myös saada selville lasten, nuorten ja lapsiperheiden erityiset tuen tarpeet. Varhaisen puuttumisen eettisenä periaatteena toimii varhainen, avoin yhteistoiminta sekä dialogisuus. Työntekijän tehtävänä on ilmaista mahdollinen lasta tai perhettä koskeva huolensa ja pyytää vanhempia yhteistyöhön. Kun toimitaan riittävän varhain, myös ratkaisuvaihtoehtoja on useampia. (Marttila 2016, 60.)

Perheiden tukemisen sekä ongelmien ehkäisyn kannalta varhainen huolen tunnistaminen ja siihen puuttuminen on keskeistä. Tärkeää on erityisesti vanhemmuuden vahvistaminen, sillä vanhempana toimimiseen liittyvät haasteet ovat yhteydessä lapsen kokonaisvaltaiseen kehitykseen ja sen järkkymiseen. Vanhempien ilmaisemaan lieväänkin huoleen tulisi aina suhtautua vakavasti.

Painopistettä ollaan siirtämässä ehkäiseviin palveluihin ja näin ollen huolen tunnistamisella ja siihen puuttumisella on tärkeä sija ehkäisevissä palveluissa. Näitä palveluita on muiden muassa varhaiskasvatus. (Halme & Perälä 2014, 216.)

Varhaista tukea perheille tarjottaessa, tulee eettisten toimintaperiaatteiden mukaisesti ottaa huolet puheeksi kunnioittavalla tavalla, sillä se tähtää aitoon yhteistoimintaan. Lisäksi työntekijän tulee ottaa vastuu varhaisesta avoimesta yhteistyöstä. Lähiverkoston kanssa yhteistyössä toimiminen on tärkeää ja sitä kautta voidaan vaalia yhteistoiminnan jatkumista. Tarkoituksena on, että lähiverkosto ja ammattilaiset toimivat yhdessä. Toiminta perustuu avoimuuteen ja jokaisen tasavertaiseen osallisuuteen sekä kuulluksi tulemiseen. Tuki ja kontrolli yhdistetään leimaamatta ketään ja varhaisen, avoimen puuttumisen sekä yhteistoiminnan tarkoituksena on kasvattaa perheen elämänhallintaa. (Marttila 2016, 60.)

Varhaisen puuttumisen tarkoituksena on mahdollisten myöhempien vaikeuksien ennaltaehkäiseminen. Kun vähäisiin oireisiin puututaan riittävän varhain, voidaan vähentää tai estää oppimisvaikeuksien muodostumista ja näin ollen tukea lapsen koulutuksen suotuisaa jatkumista varhaiskasvatuksesta koulun eri vaiheisiin. Varhaiskasvatuksen monipuolinen toiminta itsessään kehittää lapsia monipuolisesti ja sen kuntouttavia mahdollisuuksia voidaan toteuttaa yksilöllisesti lapsen edun mukaisesti. Kehityksen ja oppimisen tukitoimia voidaan siis toteuttaa joustavasti osana päivittäistä toimintaa. Kun lapsen kehityksessä havaitaan viivästyneisyyttä millä tahansa kehityksen osa-alueella, on tärkeää ja välttämätöntä aloittaa tuki ja erilaiset harjoitukset heti. Mahdolliset erityisohjausta vaativat toimet suunnitellaan aina yksilökohtaisesti. (Helenius & Lummelahti 2018, 197–199.)

3 Perheiden moninaisuus

3.1 Moninaisuus varhaiskasvatuksessa

Moninaisuus voidaan nähdä nykyään laajana, kaikkia yhteisöjä koskevana ominaisuutena ja se sisältää muun muassa etnisen taustan, uskonnon ja katsomukset, kansalaisuuden, kielen, sosioekonomisen taustan, maantieteellisen alueen, iän ja sukupuolen. Nämä ovat tekijöitä, jotka tekevät jokaisesta ihmisestä ainutlaatuisen. Moninaisuus tarkoittaa varhaiskasvatuksessa sitä, että varhaiskasvatuksen henkilöstö, siihen osallistuvat lapset sekä heidän perheensä eivät ole yhtenäinen ryhmä, vaan koostumus monenlaisia taustoja, ominaisuuksia, näkemyksiä sekä rooleja omaavista ihmisistä. Varhaiskasvatuksessa moninaisuudella voidaan tarkoittaa sitä, että jokaisen lapsen erityiset tarpeet otetaan huomioon yhteisön toiminnassa ja jokaisen yksilöllinen erityisosaaminen nähdään voimavarana. (Kangas ym. 2021, 107–108.)

Turun kaupungin varhaiskasvatussuunnitelman mukaan varhaiskasvatus edistää suomalaisen yhteiskunnan arvoja, joihin yhdenvertaisuus, tasa-arvo sekä moninaisuus sisältyvät. Henkilöstön tulee kunnioittaa lasten moninaisuutta ja luoda sen mukainen ilmapiiri. Varhaiskasvatus rakentuu suomalaiselle kulttuuriperinnölle, mutta sitä muokataan lasten, heidän huoltajiensa sekä henkilöstön välisen vuorovaikutuksen avulla. Toimivan ja hyvän kasvatusyhteistyön perustana toimii ammatillinen, avoin sekä kunnioittava suhtautuminen monimuotoisiin perheisiin sekä perheiden välisiin erilaisiin kieliin, kulttuureihin katsomuksiin ja uskontoihin, perinteisiin sekä kasvatuskäsitteisiin. Tärkeää on, että jokainen lapsi voi kokea oman perheensä arvokkaaksi. (Turun kaupungin varhaiskasvatussuunnitelma 2021, 11.)

Perheen käsite on nykyään moninaistunut ja perinteiseksi ajateltu ydinperhe, johon kuuluu isä, äiti ja lapset, on vähemmistössä. Perheissä voi olla nykyään vaikka kaksi isää tai kaksi äitiä, yksinhuoltajavanhempi, adoptio- tai

sijaisvanhempi ja perheet voivat olla myös uusperheitä sekä kaksosperheitä. Tämä perheiden moninaisuus näkyy myös varhaiskasvatuksessa. Jokaiselle lapselle ja hänen perheelleen tulee syntyä tunne kunnioittavasta, ammatillisesta sekä avoimesta kohtaamisesta varhaiskasvatuksessa. Lapselle oma perhe ja siihen kuuluva ihmissuhteiden verkosto on arvokas ja tärkeä ja sillä on suuri vaikutus lapsen hyvinvointiin. Siksi on tärkeää, että varhaiskasvatuksen henkilöstö tukee lapsen perheidentiteettiä sekä hänen perhesuhteitaan. (Kangas ym. 2021, 115.)

3.2 Eri kieli- ja kulttuuritaustaiset perheet

Suomessa asuu paljon vähemmistöjä ja täten Suomi on aina ollut monen kulttuurin maa. Meillä on kuitenkin toimittu pitkään yksikulttuurisesti, eikä kasvatuksessa ja opetuksessa ole riittävästi huomioitu kielellisiä ja kulttuurisia vähemmistöjä. Eri kieli- ja kulttuuritaustaiset perheet ja lapset joutuvat kohtaamaan monia erilaisia haasteita muuttaessaan uuteen maahan. Sosiaalisen verkoston puute saattaa heidät eriarvoiseen asemaan valtaväestöön nähden. Lisäksi omat ja valtaväestön kasvatuskäytännöt voivat poiketa toisistaan ja niiden yhteen saattaminen voi tuoda mukanaan haasteita. Perheet saattavat myös kohdata esteitä palveluiden tai kielen ja kulttuuristen uskomusten suhteen. (Kangas ym. 2021, 120–121.)

Varhaiskasvatus on usein perheiden ensimmäinen ja mahdollisesti ainoa väylä tutustua uuteen asuinmaahan ja yhteiskuntaan. Varhaiskasvatuksella on siis merkittävä rooli perheiden sopeutumisen kannalta. Tärkeää on erityisesti kiinnittää huomiota siihen, miten moninaisuuden myönteinen suhtautuminen näkyy toiminnassa ja kuinka perheiden kanssa tehtävään yhteistyöhön panostetaan. Myönteinen suhtautuminen kieliin, kulttuureihin, uskontoihin sekä katsomuksiin, toimii perustana lasten kasvuun, kehitykselle sekä oppimiselle ja tukee perheiden osallisuutta. Eri kieli- ja kulttuuritaustaiset perheet kokevat tärkeäksi riittävän informaation saamisen päivittäisestä toiminnasta, retkistä sekä aikatauluista, mutta myös lasten kehityksestä, oppimisesta, onnistumisista sekä mahdollisista erityishaasteista. Näin he saavat arvokasta tietoa lapsistaan

ja voivat tukea heitä myös kotona. Perheet pitävät tärkeänä henkilökunnan kykyä kuunnella perheitä ja lapsia, sekä osallistumista vastavuoroiseen, dialogiseen keskusteluun. (Kangas ym. 2021, 122–123; 131.)

Turun kaupungin varhaiskasvatussuunnitelman mukaan Turku tarjoaa monikulttuurisena hyvän mahdollisuuden kulttuurisen moninaisuuden tarkasteluun lasten kanssa. Tämä tapahtuu luontevasti arjen toiminnoissa ja lähtökohtana toimii lapsen kulttuuri-identiteetin vahvistaminen. Lapsen kotoutumista suomalaiseen kulttuuriin tuetaan suomen kielen opetuksella. Kielitietoisien varhaiskasvatuksen avulla tuetaan lasten monipuolista kielenkehitystä sekä tuodaan monikielisyttä näkyväksi arjessa. Katsomuskasvatuksessa uskonnon lisäksi pohditaan erilaisia kokemuksia, elämyksiä, arvoja sekä asenteita lapsilähtöisesti. Oman uskonnon lisäksi vahvistetaan uskontodialogia, jolloin opitaan kunnioittamaan myös toisten uskontojen ainutlaatuisuutta sekä voidaan nähdä uskontojen mahdollisuus täydentää toinen toisiaan. (Turun kaupungin varhaiskasvatussuunnitelma 2021, 22–23.)

Eri kieli- ja kulttuuritaustaisten henkilöiden kanssa työskenneltäessä työntekijän on hallittava kulttuurisensitiivinen työote. Kulttuurisensitiivisellä työotteella tarkoitetaan muiden muassa herkkyyttä huomata kulttuurisia eroja sekä yhtäläisyyksiä, aitoa kiinnostusta eri kulttuurin edustajaa sekä hänen kulttuuriaan kohtaan ja hyviä vuorovaikutustaitoja. Sensitiivinen kohtaaminen edellyttää työntekijältä myös kykyä myötätuntoon sekä empatiaan erilaisuutta kohtaan. (Vuoti 2017, 201.)

3.3 Sosioekonomisen aseman merkitys

Vanhempien köyhyys sekä huono-osaisuus ovat tekijöitä, jotka liittyvät lasten subjektiivisiin hyvinvointikokemuksiin sekä aikuisuuden asemaan Suomessa. Huono-osaisuudella tarkoitetaan hyvinvointivajeita ja niiden kasautumista, erityisesti taloudellisia resursseja kuten köyhyyttä, taloudellista niukkuutta tai ylivelkaantuneisuutta sekä näiden ongelmien pitkittymistä. Huono-osaisuus

voidaan nähdä köyhyyttä laajempänä ilmiönä, joka vaikuttaa yksilön taloudelliseen, sosiaaliseen sekä terveydelliseen hyvinvointiin ja puutteisiin näissä. Huono-osaisuuteen liittyy myös muut elinolot, fyysinen ja sosiaalinen terveys sekä sosiaaliset suhteet. Lasta voidaan pitää huono-osaisena silloin, kun hänen vanhemmillaan on matala koulutustaso, työttömyyttä, sairautta tai pienet tulot. (Kallio & Hakovirta 2020, 8–9; 18.)

Aineellisen puutteen lisäksi köyhyys voidaan nähdä toimintakyvyn, toimintavalmiuksien sekä -mahdollisuuksien puutteena ja sosiaalisena ulkopuolisuutena. Lapsen toimintamahdollisuuksien puute sekä sosiaalisen ulkopuolisuuden riski voivat kasvaa, mikäli perheellä ei ole varaa lapsen harrastuksiin tai asioihin, jotka mahdollistavat hänen kuulumisensa kaveripiiriin. Lasten toimintakykyyn ja toimintavalmiuksiin vaikuttavat myös varhaiskasvatus, peruskoulutus, ammatillinen koulutus sekä sosiaali- ja terveystalvelut. Päiväkoti muodostaa lapsen arkisen kasvuympäristön, jossa luodaan tai vaikeutetaan hyvän kasvun edellytyksiä. Varhaiskasvatus ja sosiaali- ja terveystalvelut tarjoavat hoivaa, kasvatusta ja opetusta ja parhaassa tapauksessa niiden avulla voidaan katkaista kielteisiä huono-osaisuuden kierteitä. (Salmi 2020, 42–43.)

Vanhempien heikko sosioekonominen asema ennustaa myös lapselle matalampaa hyvinvointia, sillä epäsuotuisat lapsuuden kasvuolosuhteet toimivat altistavana tekijänä myöhemmän elämän huono-osaisuudelle. Perheen köyhyys vaikuttaa epäsuotuisasti lapsiin jo lapsuusaikana, mutta sillä on myös epäsuotuisat vaikutukset lasten hyvinvointiin aikuisena. Hyvinvoinnille haitalliset vaikutukset näkyvät suoraan, kuten tavaroiden ja muiden hyödykkeiden puutteena, sekä lasten sosiaalisissa suhteissa. Taloudellinen niukkuus luo perheelle henkistä stressiä sekä paineita, jotka hankaloittavat vanhemmuuden haasteisiin vastaamista. (Toikka & Haanpää 2020, 120; 125–127.)

4 Perheiden palvelut

4.1 Lapsiperheiden sosiaaliohjaus ja palveluohjaus

Sosiaaliohjaus on yksilöiden, perheiden sekä ryhmien elämänhallinnan sekä sosiaalisen toimintakyvyn vahvistamista ennaltaehkäisevällä ja kuntouttavalla ohjauksella, neuvonnalla sekä tuella. Sosiaaliohjauksen tarkoituksena on yksilöiden sekä perheiden hyvinvoinnin ja osallisuuden edistäminen vahvistamalla tuen tarpeessa olevien elämänhallintaa sekä toimintakykyä. (Helminen 2015, 25.)

Sosiaaliohjaus voidaan nähdä yläkäsitteenä, jonka tarkentuneena työtapana toimii palveluohjaus (Helminen 2015, 26). Palveluohjausta toteutettaessa asiakaslähtöisyys ja siihen liittyvät periaatteet on nähtävä osana palveluprosessia. Asiakas tulee kohdata omana itsenään, kunnioittavasta ja arvostavasti. Palveluohjausta toteutettaessa asiakas on otettava aktiivisesti mukaan ja hänelle on tarjottava mahdollisuutta toimia yhdenvertaisessa roolissa palveluohjaajan kanssa. Asiakkaan kanssa yhdessä toimiessa palvelukokonaisuudesta tulee parhaiten hänelle sopiva. Ennen palvelun aloittamista on tärkeää tunnistaa tilanne, jossa asiakas ei koe hyötyvänsä kyseisestä palvelusta, jolloin palvelua ei kannata toteuttaa ollenkaan. (Hyväri 2017, 37–38.)

Asiakaslähtöisyyttä palveluohjauksessa lisää asiakkaan monipuolinen ja aktiivinen osallistuminen palvelusuunnitteluun. Asiakkaan ja ammattilaisen tasavertaisuutta lisää yhdessä luodut pelisäännöt ja niiden pohjalta toimiminen. Ammattilaisella tulee olla valmius toimia asiakkaiden kanssayhdessä eriävistä mielipiteistä ja näkemyksistä huolimatta. (Hyväri 2017, 43.)

Sosionomeja työskentelee varhaiskasvatuksessa ja näin ollen myös siellä on mahdollisuus toteuttaa sosiaaliohjausta. Varhaiskasvatuksessa sosiaaliohjaus on lapsen ja perheen auttamista ja tukemista. Lapsiperheille kohdennetuissa varhaisen tuen palveluissa sosiaaliohjaus on niin palveluohjausta kuin

verkostotyötäkin. Työssä hyödynnetään neuvonnan, ohjauksen sekä tuen keinoja auttamalla perheitä arjen asioiden hoidossa sekä perheenä toimimisessa. Työn tarkoituksena on edistää vanhemmuutta sekä lapsen ja vanhempien vuorovaikutuksen rakentumista ja näin tässä varhaisen tuen tarjoamisessa korostuvatkin vuorovaikutukseen pohjaavat työkäytännöt. Varhaiskasvatuksessa pyritään kasvatusyhteistyöhön lapsen huoltajien kanssa, jolloin lapsen ja vanhempien rinnalle asettuminen sekä pulmallisissa tilanteissa avun tarjoaminen sosiaaliohjauksen keinoin ovat merkityksellisiä. (Helminen 2016, 212.)

4.2 Matalan kynnyksen lapsiperheiden palvelut

Matalan kynnyksen palveluiden toiminta-ajatuksena on, että asiakas pääsee tarvitsemiinsa palveluihin nopeasti ja helposti. Matalan kynnyksen palveluissa tarjotaan apua pieniin ongelmiin tai ohjataan oikean palvelun piiriin. (THL 2021.) Matalan kynnyksen palveluilla on tiettyjä ominaispiirteitä. Näitä piirteitä ovat muiden muassa maksuttomuus, pidennetyt aukioloajat sekä anonyymin asiointin mahdollisuus. Matalan kynnyksen palvelut ovat usein järjestöjen ylläpitämiä ja ne sijoittuvat palvelujärjestelmässä kolmannelle sektorille. Matalan kynnyksen palveluiden vaarana on se, että vähempi osaiset jumiutuvat matalan kynnyksen palveluihin ja julkista sosiaali- ja terveydenhuoltoa käyttävät vain hyväosaiset. (Leeman & Hämäläinen 2015, 3–4; 8.)

Matalan kynnyksen palveluista puhuttaessa täytyy muistaa, ettei käsitteellä ole absoluuttista määritelmää. Palvelun tarjoaja saattaa määritellä palvelunsa matalan kynnyksen palveluksi, mutta asiakas ei välttämättä koe sitä samoin. Asiakkaiden kokemukset samasta palvelusta voivat myös erota toisistaan merkittävästi. Palvelun tarjoaja ei aina välttämättä pysty vaikuttamaan siihen, miten matala kynnys tarjotun palvelun piiriin hakeutuminen on. Palvelun piiriin hakeutumiseen saattaa vaikuttaa muun muassa leimautumisen pelko. Matalan kynnyksen palvelut ovat usein järjestetty kohderyhmän perusteella eikä palvelun tyyppin perusteella. Usein matalan kynnyksen palvelut toimivat kohderyhmän mukaan samassa paikassa. Samasta paikasta saatava apu ja

neuvonta varmistavat, että asiakkaat saavat apua ongelmiinsa kokonaisvaltaisesti. (Leeman & Hämäläinen 2015, 3–4.)

Suomalaisessa palvelujärjestelmässä matalan kynnyksen palvelut ovat isossa roolissa. Varhaisessa vaiheessa perheille suunnattu tuki on sitä, mitä yhteiskunnassa tavoitellaan laajasti. Tuki tulee antaa ennen tuen tarpeiden kasautumista ja palveluiden yhteen sovittamisen vaikeutta. Lisäksi siirtymä eri tuen muotojen sekä palveluiden välillä tulee olla joustavaa ja sujuvaa. Kun palvelut saadaan luontevaksi osaksi perheen arkea, hyötyvät he niistä parhaiten. Ehkäisevillä ja hyvinvointia tukevilla palveluilla on myös keskeinen merkitys ylisukupolvisien ongelmien katkaisemisessa sekä syrjäytymisen ehkäisemisessä. (Leeman & Hämäläinen 2015, 4; Heinonen ym. 2016, 175; 182.)

Varhaiskasvatuksen rooli matalan kynnyksen ehkäisevänä palveluna on merkittävä. Varhaiskasvatuksessa voidaan tukea vanhemmuutta sekä antaa arjen tukea ja näin vahvistaa perheiden hyvinvointia. Varhaiskasvatuksessa siis toimitaan arkisen kasvatustehtävän jakajina sekä perheen tukiverkostonä. Toimivan yhteistyön merkitys kodin ja varhaiskasvatuksen välillä korostuu silloin, kun lapsella tai perheellä on haasteita. Vaikka varhaiskasvatuksen tavoitteena ei ole mahdollisten haasteiden ratkaiseminen, lapsen tukemisen kannalta ymmärrys kodin tilanteesta ja mahdollisista haasteista on keskeistä. Mikäli varhaiskasvatuksen keinot eivät riitä perheen auttamiseksi, tarvitaan muiden lapsi- ja perhepalveluiden tukea lisäksi. Varhaiskasvatuksen rooli näissäkin tilanteissa huolien tunnistajana sekä yhteistyökumppanina ja perheen eteenpäin ohjaajina on tärkeää. (Heinonen ym. 2016, 183–184.)

Matalan kynnyksen palveluja on hyvä olla olemassa, mutta niiden olemassaololle on myös haittapuolensa. Matalan kynnyksen palvelut eivät välttämättä aina kommunikoi ja toimi saumattomasti yhteen julkisen sosiaali- ja terveydenhuollon palveluiden kanssa. Matalan kynnyksen palveluiden hyvien puolien vuoksi kynnys hakeutua julkisten palveluiden piiriin saattaa kohota. (Leeman & Hämäläinen 2015, 7.)

4.3 Moniammatillinen yhteistyö varhaiskasvatuksessa

Moniammatillisen työskentelyn tarkoituksena on eri ammattikuntien erilaisten näkemysten yhteen saattaminen sekä niistä oppiminen. Moniammatillisten ryhmien tehtävät sekä osanottajat vaihtelevat työskentelyn kohteen mukaan. Moniammatillisuus voi olla erilaisten verkostojen yhteistoimintaa, viranomaisten keskinäistä yhteistyötä tai organisaation sisällä tapahtuvaa yhteistyötä. Jokaisessa tapauksessa tavoitteena on aina yhteisen asian ympärillä työskentely. (Kekoni ym. 2019, 16–17.)

Moniammatillisen työskentelyn tärkein lähtökohta on, että asiakas saa parempaa palvelua ammattilaisten tehdessä tiivistä yhteistyötä. Tämä tarkoittaa myös asiakaslähtöisyyttä ja sitä, että asianosaiset saavat tiedon paremmin, asiakas tulee kuulluksi ja hänet otetaan mukaan oman palvelunsa suunnitteluun. Keskeisinä arvolähtökohtina asiakaslähtöisyydessä ovat itsemääräämisoikeus, osallistuminen, tasavertainen vuorovaikutus sekä tiedonsaanti. Moniammatillisessa tiimissä tulee siis aina ottaa huomioon asiakkaan mielipide ja oikeudet, mutta kuitenkin asettamatta asiakkaalle itselleen liian suurta vastuuta. (Pehkonen ym. 2019, 89–90.)

Varhaiskasvatuksessa moniammatillisen yhteistyön tarkoituksena on tukea jokaisen lapsen kasvua, kehitystä, oppimista ja hoitoa heidän yksilöllisten tarpeidensa mukaisesti (Varhaiskasvatussuunnitelman perusteet 2018, 33). Moniammatillisen yhteistyön toteutumisessa korostuvat ammattilaisten monet erilaiset taidot. Näitä taitoja ovat muun muassa reflektiivisen arvioinnin taidot sekä valmiudet jaettuun johtajuuteen. Dialogisuus, hyvät keskustelutaidot sekä kyky heittäytyä eri rooleihin ovat myös moniammatillisen yhteistyön toteutumisen kulmakiviä. (Helminen & Sukula-Ruusunen 2017, 55–56.)

Varhaiskasvatuksessa niin arjen tilanteissakin kuin lapsen mahdollisen erityisen tuen tarpeen havaitsemisessa sekä yksilöllisen varhaiskasvatussuunnitelman laadinnassa ja toteutuksessa voidaan tarvita erityisasiantuntijoiden apua sekä konsultointia. Tällaisia tahoja ovat esimerkiksi päiväkotien omat varhaiskasvatuksen erityisopettajat ja heiltä saatu konsultoiva tai jaksottainen

tuki, psykologit, puheterapeutit, toimintaterapeutit, sosiaalityöntekijät, terveydenhoitajat tai eri alojen erikoislääkärit. Lapsen käytössä voi myös olla erityisiä apuvälineitä ja viestintäteknologiaa, sekä viittomia ja kuvia. Lasten huoltajat toimivat näissäkin tilanteissa oman lapsensa asioiden asiantuntijoina sekä tärkeinä havaitsijoina sekä arvioijina. (Helenius & Lummelahti 2018, 196–197; Aivoliitto 2021.)

Ammattilaisten välisen yhteistyön lisäksi varhaiskasvatuksen tärkein yhteistyötaho on lasten huoltajat. Huoltajien kanssa tehtävä yhteistyö on merkittävässä roolissa varhaiskasvatuksessa. Yhteistyön tavoitteena on kasvattajien ja huoltajien sitoutuminen lapsen kasvattamiseen kokonaisvaltaisesti huomioiden terveys, turvallisuus, kehitys ja oppiminen. Lapsen omilla toivomuksilla ja mielipiteillä on merkitystä ja ne tulee ottaa huomioon häntä koskevissa toimenpiteissä ja ratkaisuissa ikä- ja kehitystaso huomioiden. Yhteistyön tarkoituksena on aina lapsen ja perheen tilanteen hahmottaminen kokonaisvaltaisesti päätöksenteon ja suunnittelun tukena. (Varhaiskasvatussuunnitelman perusteet 2018, 34; Heinonen ym. 2016, 185.)

Turkulaisessa varhaiskasvatuksessa yhteistyötä tehdään lasten hyvinvoinnin sekä kasvun ja kehityksen tukemiseksi. Lapsi voi saada tukea lastenneuvolan, perheneuvolan, lastensuojelun, Turun yliopistollisen keskussairaalan, lastenneurologisen poliklinikan tai eri terapiapalveluiden kautta. (Turun kaupungin varhaiskasvatussuunnitelma 2021, 26.)

5 Kehittämistyön toteutus

5.1 Toimeksiantajan ja kehittämistehtävän kuvaus

Tämän kehittämistyön tarkoituksena oli tehdä alueen matalan kynnyksen lapsiperheiden palvelut näkyväksi ja niihin ohjaaminen tutuksi henkilökunnalle sekä perheille. Tarve tälle kehittämistyölle oli lähtöisin Pernontie 16:n varhaiskasvatusyksikön henkilökunnalta. Henkilökunta koki, että he tarvitsisivat lisää tietoa ja varmuutta perheiden ohjaamiseen saatavilla olevien palveluiden piiriin. Päiväkodista puuttuu kaikki palvelut yhteen kokoava esite, johon kaikki tarpeelliset palvelut olisi koottu samoihin kansiin.

Päiväkoti Pernontie 16 on osa kunnallista Pernon päiväkotia, joka kuuluu Turun kaupungin sivistystoimialaan. Pernon päiväkoti on jaettu kahteen yksikköön; Pernontie 16 ja Hyrköistentie 4. Päiväkodissa Pernontie 16 toimii neljä eri ryhmää ja lapsia päiväkodissa on tällä hetkellä noin 60. Henkilökunta koostuu varhaiskasvatuksen opettajista, varhaiskasvatuksen lastenhoitajista sekä ryhmäavustajista. Lisäksi päiväkodissa on päiväkodinjohtaja, joka toimii kahden eri yksikön, eli koko Pernon päiväkodin johtajana. (Pernontien päiväkodin kotisivu 2019.)

Varhaiskasvatusta järjestetään Turussa päiväkodeissa, perhepäivähoidossa ja avoimessa varhaiskasvatuksessa. Lisäksi vuorohoitoa järjestetään tarpeen mukaisessa laajuudessa tietyissä kaupungin varhaiskasvatusyksiköissä. Kunnallisen varhaiskasvatuksen varhaiskasvatusyksikkö voi koostua useammasta päiväkodista. Varhaiskasvatusta ja sen toimintaa ohjaa varhaiskasvatustaki, ja Turun varhaiskasvatussuunnitelman mukaan varhaiskasvatuksessa tulee toimia yhdessä lapsen huoltajien kanssa ja auttaa sekä tukea heitä heidän kasvatustyössään. (Turun kaupungin varhaiskasvatussuunnitelma, 13–14.)

Eri matalan kynnyksen palveluilla on olemassa omia esitteitään, mutta näiden suuren määrän vuoksi ne eivät välttämättä tavoita perheitä. Tarkoituksenamme

oli koota tietoa kaikista palveluista yhteen esitteeseen helposti ymmärrettävällä tavalla sekä riittävän informatiivisesti. Alueen perheiden rikkaan kieli- ja kulttuuritaustan huomioiden teimme esitteestä kaksikielisen; informaatio kirjattiin niin suomeksi kuin englanniksikin. Painotimme erityisesti sitä, kenelle palvelu on tarkoitettu ja miten palveluun voi ottaa yhteyttä. Tärkeää oli kirjata ylös kaikki kanavat, joiden kautta palveluun voi olla yhteydessä sekä kellonajat, jolloin palveluntarjoajaan saa yhteyden.

Päädymme henkilökunnan ja päiväkodinjohtajan pyynnöstä tekemään henkilökunnalle oman esitteen, jossa on enemmän informaatiota palveluohjauksen näkökulmasta käsin. Esitteestä tehtiin niin sanotusti tiekartta henkilökunnan tueksi heidän ohjatessaan perheitä oikeiden palveluiden äärelle. Samalla esitteessä käytiin läpi palveluiden sisältöä samoin kuin perheille suunnatussa esitteessä, mutta hieman eri näkökulmasta ja tarpeen mukaan laajemmassa muodossa. Henkilökunnan tiekarttaan koottiin henkilökunnan toiveesta myös ohjeet lastensuojeluilmoituksen tekemiseen liittyen.

5.2 Kehittämistyön eteneminen ja kehittämismenetelmät

Kehittämistoiminnassa lähdetään liikkeelle kehittämistarpeen tunnistamisesta, eli työssä on havaittu jokin asia, joka kaippaa muutosta. Muutostarpeen pohjalta lähdetään toteuttamaan kehittämistoimintaa yhdessä toimeksiantajan kanssa. Kehittämisen kohteesta tuleekin luoda heti alussa yhteinen käsitys sekä rajata aihetta riittävästi. Tärkeää on huomioida eri tahojen näkemyksiä ja ajatuksia kehittämisen kohteesta. Näkemyksiä voidaan selvittää erilaisia menetelmiä hyödyntämällä. (Salonen ym. 2017, 56.)

Lähdimme kehittämistyössämme liikkeelle siitä, että teetimme perheille kirjallisen kyselyn, jonka yhteydessä oli saatekirje, jossa kerroimme miksi teetämme kyseisen kyselyn perheille (liite 1). Kyselyllä selvitimme sitä, mitä alueen palveluita perheet tietävät, sekä tietävätkö he mistä löytävät tietoa saatavilla olevista palveluista. Kysely toteutettiin lasten mukana kotiin jaettavina paperisina kyselykaavakkeina. Valitsimme paperisenkyselyn, sillä koimme

tämän olevan nopein tapa saada perheiltä vastauksia. Alueen monikulttuurisuus otettiin huomioon ja perheille teetetty kyselylomake oli kaksikielinen; toisella puolella oli kysely suomeksi ja toisella englanniksi. Kysely sisälsi monivalintakysymyksiä, joissa oli lueteltuna alueen lapsiperheiden matalan kynnyksen palvelut. Päädyimme tekemään monivalintakysymyksiä alueen rikkaan kielitaustan vuoksi. Ajattelimme, että yksinkertaiset monivalintakysymykset madaltaisivat kynnystä kyselyyn vastaamiseen. Kyselyn loppuun lisäsimme kuitenkin kysymyksen ”Mitä palveluiden esitteessä olisi mielestäsi tärkeää ottaa huomioon?”. Tämän kysymyksen avulla toivoimme saavamme syvällisempiä vastauksia perheiltä heidän toiveistaan esitteen suhteen.

Tavallisimmin määrällisessä tutkimuksessa, jollainen kehittämistyö tutkimustyypiltään on, aineiston keruu tapana käytetään kyselylomaketta (Vilka 2021; Hirsjärvi ym. 2015, 191). Kyselyllä tehdyn aineiston keruun etuna pidetään sitä, että kyselyllä saadaan kerättyä laaja tausta-aineisto. Kyselyllä toteutettu aineiston keruu myös säästää tutkijalta aikaa ja vaivaa. Haittana kyselyllä toteutetussa aineiston keruussa on se, ettei aineistoa voida ajatella syvällisenä. Haittoja kyselyssä on myös, ettei voida olla varmoja onko vastaaja ymmärtänyt kysymyksen oikein ja vastannut totuuden mukaisesti, rehellisesti ja luotettavasti. Kanasen mukaan lomakkeesta tulisikin tehdä helppolukuinen sekä sellainen, että siihen on helppo vastata. Hänen mukaansa kysymysten on oltava yksinkertaisia sekä helposti ymmärrettäviä kieliasultaan. Vaikeat lauserakenteet saattavat vaikuttaa virhemarginaaliin vastauksissa. (Hirsjärvi ym. 2015, 195; Kananen 2010, 93.)

Teetimme myös henkilökunnalle oman kyselynsä (liite 2), jossa kysyimme heidän tietämystään alueen lapsiperheiden matalan kynnyksen palveluista ja siitä, miten helpoksi he kokevat palveluohjauksen. Näiden alkukartoituskyselyiden vastauksista saimme arvokasta tietoa siitä, mistä kaikista perheet, sekä henkilökunta tarvitsivat lisää tietoa ja keitä tahoja meidän tuli lähestyä. Kyselyihin sai vastata nimettömänä ja niille oli osoitettu omat, suljetut palautuslaatikkonsa.

Kyselylomaketta aineiston keruu tapana käytettäessä haittana on, että vastausprosentti jää alhaiseksi. Tästä ilmiöstä käytetään nimitystä tutkimusaineiston kato. (Vilka 2021.) Nykyisin aikuisväestölle teetettyjen kyselyiden vastausprosentti jää alle viiteenkymmeneen (Tietoarkisto 2022). Varhaiskasvatuksessa lasten mukana kotiin lähetetyn kyselyn vastausprosentti on tavallisesti normaalia korkeampi (Hirsjärvi ym. 2015, 196). Näin ei kuitenkaan käynyt meidän teettämämme kyselyn kohdalla, sillä jaoimme perheille kyselyitä yhteensä 45 kappaletta ja saimme vastauksia vain 11.

Henkilökunnalle tehty taustakartoitus toteutettiin myös paperisena kyselylomakkeena, mutta se oli hieman erilainen kuin perheille jaettu lomake, ja sen avulla selvitimme, kokeeko henkilökunta palveluohjauksen helpoksi ja onko perheiden ohjaaminen oikeiden palveluiden ääreen vaikeaa. Lisäksi selvitimme, mitkä palvelut ovat henkilökunnalle tuttuja ja mistä he kaipaavat lisää tietoa. Kysyimme myös heiltä toiveita siitä, mitä palveluiden esitteissä tulisi heidän mielestään ottaa huomioon. Kysely koostui monivalintakysymyksistä sekä kahdesta avoimesta kysymyksestä. Kyselyyn toivottiin vastausta 15 hoito- ja kasvatushenkilökuntaan kuuluvalta jäseneltä, vastauksia saimme 9.

Kehittämistyötä jatkettiin lähestymällä alueen palveluntarjoajia ja pyytämällä heitä haastateltavaksi. Päädyimme pyytämään haastattelua palveluiden tarjoajilta selvittääksemme heidän kokemuksiaan varhaiskasvatusyksikön ja perheiden kanssa tehtävästä työstä. Lähetimme haastateltaville sähköpostilla haastattelukysymykset sekä saatekirjeen (liite 3), että he pystyivät valmistautumaan haastatteluun. Tarjosimme myös mahdollisuutta vastata sähköpostilla kysymyksiimme, jos haastattelulle ei löytyisi sopivaa ajankohtaa. Saimme vain yhdeltä palveluntarjoajalta vastauksen sähköpostiimme ja hänen kanssaan sovimme Teams-haastattelun. Hirsjärvi ym. (2015) toteavat haastattelun eduksi sen, että siinä ollaan suorassa verbalisessa yhteydessä tutkittavan kohteen kanssa. Haastattelussa ihminen pystyy myös itse tuomaan esille häntä koskevat asiat haluamallaan tavalla. Haastattelun avulla pystytään myös selventämään vastauksia ja esittämään tarvittaessa tarkentavia kysymyksiä. (Hirsjärvi ym. 2015, 204–205.)

Haastatteluiden jälkeen alettiin koota varsinaisia esitteitä. Esitteiden aihioista haluttiin saada toimeksiantajalta palautetta ja päiväkodilla järjestettiin päiväkodin henkilökunnan kanssa tilaisuus, jossa he saivat kommentoida tekemiämme esitteitä, sekä antaa näihin kehittämissuhteita. Kehittämissuhteiden jälkeen esitteitä muokattiin lopulliseen muotoonsa ja ne esiteltiin korjattuina ja lopullisina versioina toimeksiantajalle.

5.3 Aineiston analyysi

Perheille teetetyn alkukartoituksen vastauksista kävi selvästi ilmi se, että lastenneuvola ja varhaiskasvatus, sekä ME-talo ovat perheille tuttuja matalan kynnyksen palvelun tarjoajia. Palveluista varhaiskasvatuksen lisäksi perheet ovat käyttäneet lastenneuvolaa sekä kasvatus- ja perheneuvolan palveluita. Enemmän tietoa perheet halusivat kartoituksen mukaan saada perhetyöstä, kasvatus- ja perheneuvolasta sekä yllättäen myös varhaiskasvatuksesta. Perheet toivoivat tietoa siitä, mistä palveluissa on kyse, keille se on suunnattua ja miten palvelun voi saavuttaa. Tärkeänä pidettiin myös tietoa palvelun maksullisuudesta tai maksuttomuudesta. Lisäksi alueen monikulttuurisuuteen sekä monikielisyyteen toivottiin kiinnitettävän huomiota ja esitteestä tulisi käydä ilmi, millä kielillä palvelua on saatavilla.

Henkilökunnalle teetetyn taustakartoituksen lähes kaikki vastaajat vastasivat, että perheiden palveluohjaus ei ole helppoa. Kuitenkin noin puolet vastaajista koki osaavansa ohjata perheet oikean palvelun äärelle. Alueen palveluista tuttuja kaikille olivat ME-talo sekä lastenneuvola. Lisää tietoa sen sijaan kaivattiin varhaiskasvatuksen alueellisen sosionomin työstä, perhetyöstä sekä kasvatus- ja perheneuvolasta. Jokaisen vastauksesta kävi ilmi, että esitteestä toivottiin selkeää ja monipuolista. Myös henkilökunta nosti tärkeäksi tiedoksi hyvät yhteystiedot, mihin aikaan ja millä kielellä palvelua on saatavilla sekä mistä aiheesta mihinkin palveluun voi olla yhteydessä. Tärkeänä pidettiin myös tietoa siitä, mikä on minkäkin tahon rooli ja miten yhteistyötä eri toimijoiden kanssa tehdään. Esimerkkejä palvelun sisällöstä pidettiin hyvänä ideana.

Alkukartoituksesta nousseiden vastausten perusteella otimme yhteyttä alueen matalan kynnyksen palveluihin; ME-taloon, varhaiskasvatuksen alueellisen sosionomiin sekä kasvatus- ja perheneuvolaan. Kerroimme tekevämme opinnäytetyönämme esitettä palveluista ja esitimme kiinnostuksemme haastatella palvelun tarjoajia kyselläksemme heiltä lisää heidän palvelustaan sekä heidän toiveitaan siitä, miten he haluaisivat tulla esitteessämme esitellyksi. Valitettavasti yhteydenottoomme vastasi vain ME-talon perheohjaaja, jota haastattelimme. Muilta tahoilta emme saaneet vastauksia viesteihimme.

Haastattelun pohjalta saimme laajennettua tietoamme perheohjaajan tarjoamasta palvelusta, jota hyödynsimme kootessamme tiekarttaa henkilökunnalle. Lisäksi saimme kuulla, että Pernon alueen alueellinen sosionomi sekä Me-talon perheohjaaja tekevät yhteistyötä ja ovat keskenään samanarvoisia, jolloin perheitä voisi ohjata heistä kummalle vaan. Valitettavasti tällaista arvokasta tietoa emme saaneet muilta palveluntuottajilta.

6 Tuotos

6.1 Esite perheille

Perheille teetetyin alkukartoitus-kyselyn pohjalta saimme tietoa siitä, mistä palveluista perheet halusivat tietää lisää. Esitteessämme esittelemme siis varhaiskasvatuksen alueellisen sosionomin, Me-talon perheohjaajan, lastenneuvolan sekä perheneuvolan. Lisäksi päätimme koota muita tärkeitä puhelinnumeroita esitteeseen, jotta kaikki tarvittava tieto olisi saatavilla. Vastausten perusteella perheet halusivat lisää tietoa myös varhaiskasvatuksesta ja nostimmekin asian puheeksi henkilökunnan kanssa, kun kävimme heidän kanssaan esitteitä läpi. Näin henkilökunta voisi jatkossa kiinnittää asiaan enemmän huomiota ja tehdä varhaiskasvatuksen arjen sisältöä näkyvämmäksi perheille.

Aloitimme esitteen (liite 4) koostamisen miettimällä ensin muotoiluseikkoja. Esitteestä piti saada sopivan kokoinen ja lyhyt ja ytimekäs, mutta kuitenkin riittävästi informaatiota sisältävä. Päädyimme tekemään esitteestä A5-kokoisen, sillä koimme sen toimivimmaksi. Lisäksi koostimme esitteen siten, että se olisi helppoa tulostaa kaksipuolisesti ja taitella oikeaan muotoonsa. Halusimme panostaa esitteessä sen ulkonäköön ja siihen, että se tulisi oikeasti luetuksi eikä vain katoaisi muiden papereiden sekaan. Visuaalisuuden vuoksi halusimme esitteeseen muutaman pienen kuvan. Alusta lähtien meille oli selvää, että saavutettavuuden vuoksi esitteestä tulisi tehdä kaksikielinen; tekstit suomeksi ja englanniksi.

Esitteen tiedot koottiin lähinnä Turun kaupungin palvelun tuottajien internetsivuilta. Me-talon työntekijän kuvaukseen käytimme lähteenä myös hänen haastattelustaan esille nousseita asioita. Pyrimme kertomaan selkeästi, mistä palvelussa on kyse ja missä tilanteessa palveluntuottajaan voi olla yhteydessä. Pyrimme poimimaan oleelliset tiedot, jotta esitteestä ei tulisi liian pitkään ja se jäisi tästä syystä lukematta. Tarkoituksena oli, että jokaisen palvelun esittely mahtuisi yhdelle sivulle molemmilla kielillä. Teimme tietoisesti

päätöksen kertoa palveluista hieman laajemmin suomen kielellä ja supistetummin englanniksi, koska kyseessä on suomalainen kunnallinen päiväkotitoimi, jossa puhuttuna valtakielinä toimii suomi.

Perheiden toiveiden mukaisesti painotimme esitteessä informaatiota siitä, mistä palvelussa on kyse ja kuka sekä miten sen piiriin voi päästä. Tärkeää oli koota yhteystiedot selkeällä tavalla ja kertoa, mitkä ovat mahdolliset puhelinajat sekä aukioloajat.

6.2 Henkilöstön tiekartta matalan kynnyksen palveluista

Henkilöstölle tekemäämme tiekarttaa (liite 5) lähdimme työstämään henkilökunnan alkukartoituskyselystä saamiemme vastausten perusteella. Henkilökunnan tiekarttaan kokosimme tietoa siitä, kuinka ottaa huoli puheeksi vanhempien kanssa, miten perheitä ohjataan oikeiden palveluiden piiriin, mitä matalan kynnyksen palveluita alueella on saatavilla ja miten tehdään lastensuojeluilmoitus. Palveluiden esittelemisen lisäksi päätimme koota loppuun listauksen hyvistä kirjallisuuslähteistä aiheeseen liittyen.

Toimeksiantajamme toivoi henkilökunnan esitteestä sisällöltään erilaista kuin perheille tehtävästä esitteestä. Toiveena oli, että informaatio olisi kirjoitettu nimenomaan tiekartta -muotoisesti, eli henkilökunta voisi esitteestä tarkistaa, miten esimerkiksi huoli tulisi ottaa puheeksi ja kuinka perheitä voi ohjata eri palveluiden piiriin. Lisäksi henkilökunnalta nousi toive siitä, että tiekarttaan kirjattaisiin selkeästi ohjeet lastensuojeluilmoituksen tekemiseen liittyen.

Henkilökunnalle tekemässämme esitteessä esittelimme myös varhaiskasvatuksen sosionomin ja ME-talon perheohjaajan palvelut, vaikka heidän palvelunsa pitäisi olla jo varhaiskasvatuksen henkilökunnalle tutut. Esittelimme palvelut samalla sivulla esitteessä, sillä he tekevät tiivistä yhteistyötä yhdessä. Esittelimme palvelut, sillä yhteistyötä varhaiskasvatuksen kanssa tulisi herätellä uudestaan. Edellä mainittujen palveluiden lisäksi kerroimme lasten- ja perheneuvolan palveluista, sillä niiden kanssa tehdään myös yhteistyötä vaikkakin pienemmässä mittakaavassa.

Tiedostimme tiekarttaa tehdessämme sen, että mikäli tekisimme siitä liian pitkän, se saattaisi jäädä henkilökunnalta lukematta työn hektisyyden ja vähäisen ajan vuoksi. Siksi halusimme koota tärkeät asiat mahdollisimman lyhyesti ja selkeästi työhön. Käytimme tiekarttaa työstäessämme lähteenä tekemäämme teoriaosuutta sekä Turun kaupungin verkkosivuja.

Henkilökunnan tiekarttaan emme lisänneet mitään kuvia, mutta toimme visuaalisuutta siihen asettelemalla tekstiä erilaisiin "ajatuskupliin". Lisäksi teimme tiekarttaan värikkäät pohjat visuaalisuuden vuoksi, sillä siitä ei tarvitsisi ottaa niin useaa kopiota. Halusimme tulostuksessa huomioida siis myös ekologisuuden sekä taloudellisuuden ja tiedostimme värillisten tulosteiden olevan kalliimpia kuin mustavalkoisten.

7 Kehittämistyön arviointi ja eettisyys

7.1 Kehittämistyön arviointi

Tavoitteenamme oli tehdä selkeät, lyhyet ja ytimekkäät esitteet, joissa on kuitenkin riittävästi informaatiota esittelemistämme palveluista. Pyrimme tiivistämään informaation, sillä lyhyt esite tulee todennäköisemmin käyttöön kuin pitkä monisivuinen tiedosto. Mielestämme onnistuimme tässä hyvin ja pystyimme vastaamaan alkukartoituskyselyissä esille tulleisiin sisältötoiveisiin, jotka saimme niin vanhemmilta kuin henkilökunnaltakin. Toimeksiantajan toiveesta henkilökunnalle tarkoitettusta esitteestä teimme tiekarttatyyllisen, jossa on enemmän vinkkejä siihen, mitä on varhainen tuki ja kuinka sitä toteutetaan, sekä kuinka lastensuojeluilmoitus tehdään.

Kyselyyn saamiemme vastausten perusteella varhaiskasvatuksen alueellinen sosionomi oli tuttu henkilökunnalle ja ME-talon perheohjaaja oli tuttu perheille, mutta päätimme esitellä molemmat palvelut sillä ne ovat alueen helpoimmin lähestyttävät matalan kynnyksen palvelut, joista saa myös nopeimmin apua perheen haasteisiin. Vaikka kyselyissä ei noussut ilmi tarvetta muiden palveluiden yhteystiedoille, halusimme kuitenkin koota perheille tekemäämme esitteeseen muita hyödyllisiä puhelinnumeroita mahdollistaaksemme erilaisten yhteystietojen löytymisen samasta paikasta. Henkilökunnan tiekarttaan kokosimme loppuun hyviä kirjallisuuslähteitä, jotka itse koimme hyödyllisiksi opinnäytetyötä tehdessämme. Samalla ajattelimme, että henkilökunta voisi hyötyä niistä jatkossa palveluohjausta toteuttaessaan sekä muita varhaiskasvatukseen liittyviä kysymyksiä pohtiessaan.

Kehittämistyömme on tehty yksittäiselle, tietyllä alueella sijaitsevalle toimeksiantajalle, tässä tapauksessa päiväkodille. Tästä syystä tuloksia ei voida yleistää. Vilkan (2021) mukaan Heikkilä pitää tutkimusta luotettavana, kun tulokset ovat sidoksissa tiettyyn aikaan ja paikkaan. Näin ollen tuloksia ei tarvitsekaan yleistää niiden pätevyysalueen ulkopuolelle. (Vilka 2021.) Tuotoksemme toimii vain sillä alueella, jolle se on tehty, sillä selvitimme

nimenomaan Pernon alueen matalan kynnyksen lapsiperheiden palveluita. Toki pieniä muutoksia tekemällä samankaltaisia palveluita, kuten lastenneuvola ja alueellinen varhaiskasvatuksen sosionomi, löytyy myös muilta alueilta Turusta. Perheneuvola on myös taho, joka palvelee kaikkia turkulaisia perheitä.

Haasteeksi kehittämistyötä tehdessämme osoittautui palveluntarjoajien saaminen haastateltavaksi. Lähetimme haastattelukysymykset saatekirjeineen (liite 3) sähköpostitse kaikille esitteessä oleville tahoille ja pyysimme yhteydenottoa. Ainoastaan Me-talon perheohjaaja Riina vastasi viestiimme ja saimme hänet haastateltavaksi. Tiedostimme, että emme voi soittaa asiakkaille tarkoitettuihin palvelunumeroihin asiamme kanssa, sillä olisimme vieneet työntekijän aikaa asiakasohjauksesta. Työmme kannalta olisi ollut suuri rikkaus saada muitakin palveluntuottajia haastateltavaksi ja näin laajennettua tietoa heidän palveluistaan.

Marttilan (2016) mukaan Vesterinen ja Lankoski pitävät pedagogiikan lisäksi tärkeänä moniammatillisen yhteistyön sekä palveluohjaamisen osaamista. Tämä edellyttää myös palvelujärjestelmän tuntemusta sekä siinä toimimista. (Marttila 2016, 64–65.) Tästä syystä oli tärkeää tuoda henkilökunnan tietoon alueen palveluita ja muistuttaa heitä, että myös varhaiskasvatuksessa voidaan toteuttaa perheille matalan kynnyksen palveluohjausta.

Lapsiperheiden tukemisessa varhainen puuttuminen ja ennaltaehkäiseminen ovat tärkeitä. Työntekijän tehtävänä on ilmaista mahdollinen lasta tai perhettä koskeva huolensa ja pyytää vanhempia yhteistyöhön. Kun toimitaan riittävän varhain, myös ratkaisuvaihtoehtoja on useampia. (Marttila 2016, 60.) Näitä aiheita käsitelimme myös henkilökunnan tiekartassa ja keräsimme tiekarttaan tietoa, miten huoli tulisi ottaa puheeksi ja miten lastensuojeluilmoitus tulee tehdä. Toivomme tämän madaltavan kynnystä palveluohjauksen toteuttamiseen ja, että henkilökunta uskaltaisi rohkeammin ottaa huolet puheeksi riittävän varhain.

Päiväkodinjohtaja kyseli meiltä ajoittain työn etenemisestä, mutta antoi meille myös vapauden tehdä työtä oman aikataulumme mukaisesti. Meille varattiin

aikaa henkilökunnan viikkopalaverista, jolloin pääsimme esittelemään opinnäytetyömme sekä esitteet päiväkodinjohtajalle ja henkilökunnalle.

Henkilökunta koki esitteet hyvin tehdyiksi, mutta muutamat huomiot saimme liittyen lähinnä esitteiden ulkomuotoon. Meitä pyydettiin kiinnittämään huomiota siihen, että esite olisi tasavertainen suomenkielisen ja englanninkielisen tekstinsä suhteen; molempien kielten informaation kirjaamisessa olisi käytetty samaa fonttikokoa. Perheille suunnattu esite koettiin ulkomuotonsa puolesta hieman sekavaksi ja siihen toivottiin selkeyttä. Päädyimmekin henkilökunnan ehdotuksesta laittamaan erikieliset tekstit keskenään eri väreillä, jotta ne erottuisivat paremmin toisistaan. Muokkasimme myös fonttikokoa pienemmäksi ja teimme sivuista toiveiden mukaisesti hieman väljemmät.

Lapsiperheille suunnatussa esitteessä meillä oli alun perin piirretty, vanhanaikainen kuva leikkivistä lapsista, ja siitä ei käynyt ilmi monikulttuurisuus. Henkilökunta koki kuvan kyllä kauniiksi, mutta ettei se vastaa täysin alueen monikulttuurisuutta. Meitä pyydettiin miettimään kanteen kuvaa, jossa monikulttuurisuus tulisi näkyviin, eikä kukaan kokisi tulevansa syrjityksi oman etnisen taustansa vuoksi.

Henkilökunnalle suunnattuun tiekarttaan henkilökunta oli tyytyväinen ja se koettiin riittävän lyhyeksi ja ytimekkääksi, mutta samalla tarpeeksi informatiiviseksi. Lisäksi tiekartta koettiin visuaalisesti miellyttäväksi, kun sivut eivät olekaan pelkästään valkoisia ja täynnä tekstiä. Päiväkodinjohtajan pyynnöstä teimme tekstiin muutaman lisäyksen, jotka olivat niin kutsuttuja Turun kaupungin sisäisiä toimintaohjeita. Tietoturvan vuoksi emme voineet kirjoittaa tiekarttaan tiettyjen henkilöiden nimiä tai yhteystietoja, vaikka päiväkodinjohtaja sitä meiltä pyysikin. Lisäksi henkilökunnan mahdollisesti vaihtuessa nämä tiedot eivät olisi enää paikkaansa pitäviä. Kirjasimme kyllä pyydetyt tiedot, mutta ilman henkilötietoja. Tiekarttaa lukeva henkilökunnan jäsen tietää kuitenkin tekstimme perusteella, kenestä henkilöstä on kyse.

Perheille suunnatun esitteen tarkoituksena oli, että sitä voitaisiin tulostaa kaikille perheille jaettavaksi kotiin, etenkin aina toimintakauden alussa. Esite toimitettiin

toimeksiantajalle sähköisessä muodossa, jotta siihen voitaisiin jälkeenpäin tehdä mahdollisesti tarvittavia päivityksiä ja jotta tulosteita voitaisiin ottaa toimeksiantajan toimesta oikea määrä. Vaikka teimmekin esitteestä värillisen, huomioimme sitä tehdessämme, että se toimisi myös mustavalkoisena vaikkakin tällöin esitteen visuaalisuus kärsisi.

Tulostettava tiekartta laitettiin läpinäkyvällä kannella varustettuun kansioon ja sijoitettiin henkilökunnan kahvihuoneen pöydälle henkilökunnan luettavaksi. Tarkoituksena olisi, että siitä se siirtyisi paikalleen hyllyyn, jossa kaikki muutkin tärkeät ohjeet sijaitsevat. Tiekartta toimitettiin toimeksiantajalle myös sähköisessä muodossa, jotta päiväkodinjohtaja voisi sitä jakaa henkilökunnalle myös sähköpostin välityksellä. Henkilökunnan kanssa käydyssä keskustelussa nousikin esille toive siitä, että tiekartta voisi olla helposti käytettävissä, eli tulostettuna myös jokaisen ryhmän omaan käyttöön.

7.2 Eettisyys

Keräsimme tietoa perheiltä nimettömänä toteutettavalla kyselyllä, jolloin perheillä oli mahdollisuus vastata totuuden mukaisemmin ilman pelkoa leimautumisesta ja tunnistettavuudesta. Kyselylomakkeella toteutettu aineiston keruu soveltuu käytettäväksi silloin kun vastaajajoukko on suuri ja hajallaan. Etuna kyselylomakkeen käyttämisessä on se, että vastaaja jää tuntemattomaksi. (Vilkkä 2021.) Henkilökunnalta keräsimme tietoa alkukartoitus-kyselyn lisäksi keskustelemalla heidän kanssaan kasvotusten, jolloin virhemarginaali pieneni, sillä pystyimme esittämään tarkentavia lisäkysymyksiä heille. Kyselyyn vastaaminen oli vapaaehtoista. Tästä huolehtiminen on erityisen tärkeää, kun kehittämistyön kohteena on varhaiskasvatuksen yksikkö, johon toisella meistä on työsuhde (Kohonen ym. 2019, 8).

Kaikkia tutkijoita koskee eettiset ohjeet tutkimustyötä tehdessä ja vaikka emme ole tutkijoita tai tee varsinaista tutkimusta, noudatimme eettisiä ohjeita tätä kehittämistyötä tehdessämme. Kehittämistyömme kuuluu ihmisiin kohdistuvaan

tieteen alaan ja tälle tieteen alalla on laadittu omat periaatteet, jotka suojaavat sen kohteena olevia ihmisiä. Eettiset periaatteet korostuvat tutkittavien kohtaamisessa. Tutkijan tulee kunnioittaa tutkimuksen kohteena olevien henkilöiden itsemääräämisoikeutta ja ihmisarvoa. (Kohonen ym. 2019, 7.) Perustuslaissa (1999/731) on määritelty jokaiselle kuuluvia oikeuksia ja näitä ovat muun muassa henkilökohtainen vapaus ja koskemattomuus, uskonnonvapaus, sananvapaus ja oikeus yksityisyyteen.

Tärkeänä osana eettisyyttä on myös tutkittavien henkilöiden luottamus tutkijoihin. Luottamusta herättää, jos henkilöille syntyy kokemus arvokkuudesta ja siitä, että heitä kunnioitetaan. Tutkittaviin henkilöihin ja heidän kulttuuriinsa sekä yhteisöön on tärkeää perehtyä, että voi kohdata tutkittavat henkilöt oikein ja pystytään rakentamaan luottamusta. Tutkittaville on myös annettava tietoa henkilötietojen käsittelystä sekä siitä, miksi ja mihin kerättyä tietoa käytetään sekä miten kerätty tieto hävitetään. (Kohonen ym. 2019, 8.) Aineistoa kerätessämme teimme kyselylomakkeen yhteyteen saatekirjeen, josta selvisi nämä tiedot.

Tutkimukseen osallistuvien henkilöiden henkilöllisyyttä tulee suojata, eikä tutkimukseen osallistuneiden henkilöiden tietoja ole yleensä tarkoituksenmukaista kertoa. Henkilöhaastattelua tehdessä haastatellun henkilön luvalla hänen nimensä voidaan julkaista, pohjautuen tapauskohtaiseen harkintaan sekä henkilön merkittävyyteen. (Kohonen ym. 2019, 12–13.) Mainitsimme varhaiskasvatuksen alueellisen sosionomin nimen, sillä kyse on tietystä ja tietyllä alueella toimivasta henkilöstä, jonka tiedot löytyvät myös Turun kaupungin verkkosivuilta. Emme kuitenkaan kerro hänestä mitään henkilökohtaista, vaan ainoastaan hänen työhönsä liittyviä asioita. Näin ollen yksityisyydensuoja säilyy. Haastatellessamme Me-talon perheohjaajaa kysyimme häneltä luvan hänen nimensä julkaisemiseen ja häneltä itseltään lähti ajatus julkaista myös hänen kuvansa perheille suunnatussa esitteessä.

7.3 Oppimisprosessi

Olemme kehittämistyömme aikana syventäneet omaa osaamistamme liittyen varhaiskasvatuksen rooliin osana matalan kynnyksen palveluverkoston. Olemme saaneet lisää tietoa ja sitä kautta varmuutta siitä, kuinka perheiden ohjaamista oikeiden palveluiden äärelle ja riittävän varhaisessa vaiheessa on tärkeä tehdä ja kuinka se tulisi tehdä. Tietoisuutemme alueen lapsiperheiden palveluista on kasvanut ja näin ollen voimme itse viedä tietoamme henkilökunnalle ja auttaa heitä perheiden palveluohjauksessa. Lisäksi koemme tärkeäksi moniammatillisen yhteistyön merkityksen korostamisen.

Tätä kehittämistyötä tehdessämme ja teorian tietoa etsiessämme koimme hyödyksi jo opintojen aikana kerrytetyn tiedon aiheeseemme liittyen. Lähteiden etsiminen oli helppoa, sillä osa niistä oli tullut meille jo opinnoissa tutuiksi. Olemme myös opintojen aikana oppineet tarkastelemaan lähteitä kriittisesti ja arvioimaan sitä, mikä lähde on hyvä. Lähteitä etsiessämme löysimme myös paljon uusia hyviä kirjallisuuslähteitä, joista koemme olevan hyötyä jatkossa työskennellessämme varhaiskasvatuksen sosionomeina.

Teoreettisen viitekehyksen kohdalla huomasimme, että aiheesta oli helppo lähteä rönsyilemään ja puhumaan niin laajasti, että olisi menty jo sivuun aiheesta. Olimme kuitenkin kriittisiä omalle tekstillemme ja muokkasimme teoriaosuutta paljon työn edetessä. Tarkasti mietittyjen asiasanojen avulla pystyimme pysymään aiheessa. Teorian tietoa etsiessämme palasimme asiasanojen äärelle ja pohdimme, palveleeko löytämämme tieto kehittämistyötämme.

Kehittämistyön edetessä huomasimme selvän yhteyden teoreettisen viitekehyksen, sekä tuotoksena syntyneiden esitteiden välillä. Yhteys ilmeni palveluihin tutustuessamme, sillä palveluita esiteltiin osana moniammatillista, matalan kynnyksen palveluverkoston. Lisäksi yhteistyötä etenkin varhaiskasvatuksen kanssa tuotiin esiin jokaisen palvelun kohdalla. Saman huomion teimme kirjoittaessamme teoreettista viitekehystä.

Pyysimme ja saimme niin vertaisparilta kuin ohjaavalta opettajaltakin palautetta työstämme, jonka perusteella sitten muokkasimme työtä ja sen tekstisisältöä toimivampaan muotoon. Halusimme saada esitteistämme palautetta myös ohjaavalta opettajalta ennen kuin veimme esitteet toimeksiantajan arvioitaviksi ja kommentoitaviksi.

Oli ikävää huomata, kuinka vaikeaa lapsiperheiden matalan kynnyksen palveluidentuottajiin oli saada yhteys, ja jäimmekin pohtimaan miten helposti perheet saavat yhteyden näihin tahoihin tukea tarvitessaan. Onneksi perheillä kuitenkin on palvelunumerot, joita emme itse halunneet ruuhkauttaa haastattelua saadaksemme. Varhaiskasvatus toimii myös linkkinä perheiden ja palveluiden välillä, jolloin perheiden palveluiden piiriin pääseminen helpottuu.

Toimivimmaksi työmuodoksi opinnäytetyön edetessä huomasimme opinnäytetyön työstämisen yhdessä. Työstimme opinnäytetyötä pääasiallisesti Teamsin välityksellä, mutta esitteet teimme yhdessä kasvotusten. Opinnäytetyötä yhdessä työstäessämme, saimme helpommin pohdittua mitä ja miten asiat ilmaisimme sekä pystyimme varmistumaan, että teksti olisi lukijalle helposti ymmärrettävää. Opinnäytetyöprosessi oli mielenkiintoinen, opettavainen ja avartava, mutta myös uuvuttava. Olemme kuitenkin tyytyväisiä lopputulokseen.

Oli opettavaista käydä tuotoksiamme läpi päiväkodinjohtajan sekä henkilökunnan kanssa ja huomata, kuinka omalle tekstilleen ja teokselleen sokeutuu. Olimme halukkaita ja avoimia ottamaan muutosehdotuksia sekä kritiikkiä vastaan ja muuttamaan tuotoksiamme saamamme palautteen mukaisesti. Kirjasimme ylös saamamme muutosehdotukset ja muokkasimme tuotoksemme niiden mukaisesti. Saimmekin huomata, että parannusehdotusten myötä tuotoksistamme tuli toimivammat. Etenkin lapsiperheille suunnatusta esitteestä tuli selkeämpi, mikä olikin tavoitteemme sen kanssa.

Lähteet

Aivoliitto 2021. Viisi kysymystä kodin ja päivähoidon yhteistyöstä. Viitattu 22.2.2022. Saatavilla <https://www.aivoliitto.fi/>

Halme, N. & Perälä, M-L. 2014. Lapsiperheiden huolet ja avunsaanti. Teoksessa J. Lammi-Taskula & S. Karvonen (toim.) Lapsiperheiden hyvinvointi 2014. Terveys- ja hyvinvoinnin laitos, 216–227.

Heinonen, H.; Iivonen, E.; Korhonen, M.; Lahtinen, N.; Muuronen, K.; Semi, R. & Siimes, U. 2016. Lasten oikeudet ja aikuisten vastuut varhaiskasvatuksessa. Jyväskylä: PS-kustannus.

Helenius, A. & Lummelahti, L. 2018. Varhaiskasvatus -perusteita. Helsinki: Books on Demand.

Helminen, J. 2016. Sosiaaliohjaus sosiaalialan eri työympäristöissä. Teoksessa J. Helminen (toim.) Sosiaaliohjaus -lähtökohtia ja käytäntöjä. Helsinki: Edita Publishing Oy, 210–228.

Helminen, P. & Sukula-Ruusunen, K. 2017. Kokonaisvaltainen asiakkaan kohtaaminen ja tilannearviointi ohjauksessa. Teoksessa J. Helminen (toim.) Asiakkaan moniammatillinen ohjaus sosiaali- ja terveydenhuollossa. Helsinki: Edita Publishing Oy, 46–58.

Helminen, P. 2015. Sosiaaliohjaus. Teoksessa P. Näkki & T. Sayed (toim.) Asiakastyön menetelmiä sosiaalialalla. Helsinki: Edita Publishing Oy, 25–42.

Hirsjärvi, S., Remes, P. & Sajavaara, P. 2015. Tutki ja kirjoita. Helsinki: Tammi, 191–205.

Hyväri, S. 2017. Asiakaslähtöisyyden periaatteet ja toteutuminen sosiaali- ja terveyspalveluissa. Teoksessa J. Helminen (toim.) Asiakkaan moniammatillinen ohjaus sosiaali- ja terveydenhuollossa. Helsinki: Edita Publishing Oy, 32–45.

Kallio, J. & Hakovirta, M. 2020. Johdanto: Huono-osaisuus ja köyhyys lapsiperheissä. Teoksessa J. Kallio & M. Hakovirta (toim.) Lapsiperheiden köyhyys ja huono-osaisuus. Tampere: Kustannusosakeyhtiö Vastapaino, 8–33.

Kananen, J. 2010. Opinnäytetyön kirjoittamisen käytännön opas. Jyväskylän ammattikorkeakoulu.

Kangas, J.; Lastikka, A-L. & Karlsson, L. 2021. Voimauttava varhaiskasvatus - leikkivä, osallinen ja hyvinvoiva lapsi. Helsinki: Kustannusosakeyhtiö Otava.

Kekoni, T.; Mönkkönen, K.; Hujala, A.; Laulainen, S. & Hirvonen, J. 2019. Moniammatillisuus käsitteinä ja käytänteinä. Teoksessa K. Mönkkönen, T. Kekoni & A. Pehkonen (toim.) Moniammatillinen yhteistyö -Vaikuttava vuorovaikutus sosiaali- ja terveysalalla. Helsinki: Gaudeamus Oy, 15–46.

Klen, I. & Marttila-Ojala M. 2017. Lastenneuvola ja varhaiskasvatus yhteistyössä sateenkaariperheiden tukena. Teoksessa J. Helminen (toim.) Asiakkaan moniammatillinen ohjaus sosiaali- ja terveydenhuollossa. Helsinki: Edita Publishing Oy, 78–92.

Kohonen, I.; Kuula-Luumi, A. & Spoofo, S-K. 2019. Ihmiseen kohdistuvan tutkimuksen eettiset periaatteet ja ihmistieteiden eettinen ennakoarviointi Suomessa. Tutkimuseettinen neuvottelukunta. Viitattu 13.2.2022. Saatavilla <https://tenk.fi/>

Leeman, L. & Hämäläinen, R-M. 2015. Matalan kynnyksen palvelut. Sosiaalisen osallisuuden edistämisen koordinaatiohanke (Sokra). Terveyden ja hyvinvoinnin laitos. Viitattu 23.2.2022. Saatavilla <https://thl.fi/>

Marttila, M. 2016. Sosiaaliohjaus varhaiskasvatustyössä. Teoksessa J. Helminen (toim.) Sosiaaliohjaus -lähtökohtia ja käytäntöjä. Helsinki: Edita Publishing Oy, 56–70.

Pehkonen, A.; Martikainen, K.; Kinni, R-L. & Mönkkönen, K. 2019. Asiakas moniammatillisessa kohtaamisessa. Teoksessa K. Mönkkönen, T. Kekoni & A. Pehkonen (toim.) Moniammatillinen yhteistyö -Vaikuttava vuorovaikutus sosiaali- ja terveysalalla. Helsinki: Gaudeamus Oy, 89–111.

Pernontien päiväkodin kotisivu. 2019. Viitattu 15.2.2022. Saatavilla <https://blog.edu.turku.fi/pernontienpk/>

Perustuslaki. 1999. L 1.3.2000/731 muutoksineen. Saatavilla <https://www.finlex.fi/>

Salmi, M. 2020. Lapsiperheiden köyhyys pitää yllä köyhyden kierrettä. Teoksessa J. Kallio & M. Hakovirta (toim.) Lapsiperheiden köyhyys ja huono-osaisuus. Tampere: Kustannusosakeyhtiö Vastapaino, 37–71.

Salonen, K.; Eloranta, S.; Hautala, T. & Kinos, S. 2017. Kehittämistoiminta ja kehittämisen menetelmiä ammatillisessa korkeakoulutuksessa. Turun ammattikorkeakoulun oppimateriaaleja 108. Turku: Turun ammattikorkeakoulu.

Sosiaali- ja terveysministeriö 2021. Viitattu 12.1.2022. Saatavilla <https://stm.fi/>

Terveyden ja hyvinvoinnin laitos. 2021. Viitattu 23.2.2022. Saatavilla <https://thl.fi/>

Tietoarkisto 2022. Viitattu 11.3.2022. Saatavilla <https://www.fsd.tuni.fi/>

Toikka, E. & Haanpää, L. 2020. Vanhempien huono-osaisuuden yhteys lasten subjektiiviseen hyvinvointiin. Teoksessa J. Kallio & M. Hakovirta (toim.) Lapsiperheiden köyhyys ja huono-osaisuus. Tampere: Kustannusosakeyhtiö Vastapaino, 119–142.

Turun kaupungin varhaiskasvatussuunnitelma 2021. Saatavilla <https://www.turku.fi/>

Varhaiskasvatustilaki. 2018. L. 1.9.2018/540 muutoksineen. Saatavilla <https://www.finlex.fi/>

Varhaiskasvatussuunnitelman perusteet. 2018. Opetushallitus. 34. Viitattu 13.2.2022. Saatavilla <https://www.oph.fi/>

Vilkkä, H. 2021. Tutki ja kehitä. Jyväskylä: PS-Kustannus. Saatavilla myös <https://www.ellibslibrary.com/>

Vuoti, M. 2017. Asiakkaana maahanmuuttaja. Teoksessa J. Helminen (toim.) Asiakkaan moniammatillinen ohjaus sosiaali- ja terveydenhuollossa. Helsinki: Edita Publishing Oy, 190–208.

Kysely perheille

Hei!

Olemme Saija ja Tina. Opiskelemme Turun ammattikorkeakoulussa viimeistä vuotta varhaiskasvatuksen sosionomeiksi. Teemme opinnäytetyötä Pernon alueen lapsiperheille suunnatuista tukipalveluista.

Tällä kyselyllä haluamme kartoittaa, mistä palveluista teillä on jo tietoa ja mistä kaipaisitte lisää tietoa. Vastauksenne on tärkeä, sillä vastausten perusteella kokoamme esitteen palveluista. Esite tulee perheiden ja päiväkodin henkilökunnan käyttöön.

Kysely on nimetön eikä vastauksista voi teitä tunnistaa. Keräämme täytetyt vastauslomakkeet suljettuun palautuslaatikkoon ja käsittelemme vastaukset luottamuksellisesti. **Palautathan vastauksesi viimeistään 10.12.** Vastausten käsittelyn jälkeen hävitämme vastauslomakkeet.

1. Mitkä alueen palvelut ovat teille tuttuja?

- ME-talo
- Varhaiskasvatuksen alueellinen sosionomi
- Perhetyö
- Kasvatus- ja perheneuvola
- Lastenneuvola
- Varhaiskasvatus
- Muu, mikä? _____

2. Mitä alueen palveluita olette käyttäneet?

- ME-talo
- Varhaiskasvatuksen alueellinen sosionomi
- Perhetyö
- Kasvatus- ja perheneuvola
- Lastenneuvola
- Muu, mikä? _____

3. Mistä alueen palveluista kaipaisitte lisää tietoa?

- ME-talo
- Varhaiskasvatuksen alueellinen sosionomi
- Perhetyö
- Kasvatus- ja perheneuvola
- Lastenneuvola
- Varhaiskasvatus
- Muu, mikä? _____

4. Mitä palveluiden esitteessä olisi mielestäsi tärkeää ottaa huomioon?

Hi!

We are Saija and Tina. We are studying at the Turku University of Applied Sciences for the last year. We are writing our thesis related to the family services available in the Perno area.

With this survey, we want to find out which services you already know about and from what services you would like to have more information. Your answer is meaningful, because based on the answers, we compile a brochure about the services. The brochure will be available to families and daycare staff.

The survey is anonymous, and you cannot be identified by your answers. We collect completed response forms in a sealed return box and treat responses confidentially. **Please return your answer by December 10th.** After processing your responses, we will discard your response forms.

1. What services do you know?

- ME-house
- Varhaiskasvatuksen alueellinen sosionomi
- Family Work
- Child Upbringing and Family Counselling Clinic
- Child Welfare Clinic
- Early Childhood Education and Care
- Some other, what? _____

2. What services you have used?

- ME-house
- Varhaiskasvatuksen alueellinen sosionomi
- Family Work
- Child Upbringing and Family Counselling Clinic
- Child Welfare Clinic
- Some other, what? _____

3. What services you would like to know more about?

- ME-house
- Varhaiskasvatuksen alueellinen sosionomi
- Family Work
- Child Upbringing and Family Counselling Clinic
- Child Welfare Clinic
- Early Childhood Education and Care
- Some other, what? _____

4. What do you think would be important for us to consider in the services brochure?

Kysely henkilökunnalle

Moikka!

Teemme opinnäytetyötä Pernon alueen lapsiperheille suunnatuista tukipalveluista osana Turun ammattikorkeakoulun varhaiskasvatuksen sosionomi -opintojamme.

Tällä kyselyllä haluamme kartoittaa, mistä palveluista sinulla on jo tietoa ja mistä kaipaisit sitä lisää. Vastauksesi on tärkeä, sillä vastausten pohjalta kokoamme esitteen palveluista.

Kysely on nimetön eikä vastauksistasi voi sinua tunnistaa. Keräämme täytetyt vastauslomakkeet kahvihuoneen pöydällä olevaan vastauslaatikkoon ja käsittelemme vastaukset luottamuksellisesti. **Palautathan vastauksesi viimeistään 10.12.** Vastausten käsittelyn jälkeen hävitämme vastauslomakkeet.

Terkuin Saija ja Tina

1. Koetko perheiden palveluohjauksen helpoksi?
 - Kyllä
 - Ei

2. Koetko osaavasi ohjata perheet heidän tarvitsemiensa palveluiden äärelle?
 - Kyllä
 - Ei

3. Mistä palveluista kaipaat lisää tietoa?
 - ME-talo
 - Varhaiskasvatuksen alueellinen sosionomi
 - Perhetyö
 - Kasvatus- ja perheneuvola
 - Lastenneuvola

Muu, mikä? _____

4. Mitkä alueen palvelut ovat tuttuja?

ME-talo

Varhaiskasvatuksen alueellinen sosionomi

Perhetyö

Kasvatus- ja perheneuvola

Lastenneuvola

Muu, mikä? _____

5. Millaisia kysymyksiä sinulle on esitetty saatavilla olevista tukipalveluista?

6. Mitä palveluiden esitteessä olisi mielestäsi tärkeää ottaa huomioon?

Haastattelukysymykset

Hei!

Olemme Turun ammattikorkeakoulun sosionomiopiskelijoita ja teemme opinnäytetyötämme Turun kaupungin Pernontie 16:n päiväkotiin. Työmme aiheena on alueen matalan kynnyksen palvelut lapsiperheille; minkälaisia palveluita on saatavilla ja miten.

Olemme tehneet alkukartoitus-kyselyn perheille, josta nousi esiin, että palvelustanne halutaan tietää lisää.

Haluaisimmekin kysellä teiltä palvelustanne sekä kokemuksistanne liittyen perheiden kanssa tehtävään yhteistyöhön. Tarkoituksena on tehdä palvelunne tutummaksi, sekä helpommin lähestyttäväksi.

Opinnäytetyömme lopputuotoksena teemme esitteen, johon kokoamme kaikki perheille suunnatut, helposti saavutettavat matalan kynnyksen palvelut yhteen.

Toivomme, että joku teidän työntekijöistänne ehtisi vastata muutamaan kysymykseemme.

1. Minkälaisia palveluita tarjoatte alueen lapsiperheille?
2. Miten palvelun piiriin pääsee, kuka voi ottaa yhteyttä?
3. Mihin voi ottaa yhteyttä, koska ja miten?
4. Miten koette, että perheet ovat löytäneet palveluidenne piiriin? Mikä on palveluiden käyttöaste?
5. Minkälaista yhteistyötä toivotte varhaiskasvatuksen kanssa? Millaista yhteistyötä on mahdollista toteuttaa?

6. Mitä haluatte meidän kertovan palvelustanne perheille tehtävässä esitteessämme? (painotukset ym.)

Yhteistyöterveisin,

Saija Leino ja Tina Niitynpää

*Lapsiperheiden
palvelut Pernossa
Family services
available in
Perno area*

*Muita yhteystietoja/Other
contact information:*

Päiväkodin johtaja/Kindergarten boss:
Päivikki Konttinen: 044 907 2171

Pansion terveysasema/ Pansio health center:
02 266 1031 (ma-pe/mon-fri 8-16)

Lasten ja nuorten päivystys Tyks/Paediatric
emergency clinic Tyks: 02 313 1420 (9-22)

Yleinen hätänumero/Emergency number: 112

Omaolo.fi palvelu, jossa voit arvioida oireesi
sairastuessasi/there you can assess a single symptom
or health problem

Pyydä apua -nappi on matalan
kynnyksen sähköinen kanava,
jonka kautta lapsiperhe saa tukea ja
ohjausta oikeanlaisen avun piiriin.
Apua voi pyytää nimettömänä.
<https://pan.mednet.fi/lomake?lang=fi>

*Ei ole olemassa niin pientä
asiaa, etteikö voisi ottaa
yhteyttä.*

*You can always contact, no
matter what is on your mind.*

Perheneuvola/ Child upbringing and family counseling clinic

Perheneuvolan palvelut lapsiperheille

- Lapsen ja perheen tilanteen kartoitus ja tukitoimien suunnittelu
- Lasten ja vanhempien ja perheiden tukikäynnit
- Lasten ja nuorten psykologiset yksilötutkimukset
- Parisuhdekäynnit
- Perheasioiden sovittelu
- Perheterapeuttinen työ
- Vauvaperheiden palvelut
- Kriisiajat, kun perhettä on kohdannut yllättävä ja traumaattinen tapahtuma
- Yhteistyö mm. päivähoidon, koulujen ja lastensuojelun kanssa asiakkaan luvalla
- Erilaiset ryhmät asiakkaille

The Child Upbringing and Family Counselling Clinic has the statutory task of family mediation. There are psychologists, social workers, a child psychiatrist, and an office worker working at the Child Upbringing and Family Counselling Clinic.

The services are confidential and free of charge. You can become a customer by booking an appointment yourself or with a referral from an authority

Puh. 02 262 6853

tel. +358 (0)2 2626 853

ma, ke & to/mon, wed & thu klo 8:30-11:15

ti/tue klo 12:15-15:30

Osoite/address: Kunnallissairaalan tie 20, rakennus 5, 2. krs
20700 Turku

Alueellinen varhaiskasvatuksen sosionomi Vappu Lundén

Alueellinen varhaiskasvatuksen sosionomi on varhaiskasvatuksen oma työntekijä. Hän toimii linkkinä kodin ja päiväkodin välillä.

Vappuun voi ottaa yhteyttä, mikäli kokee tarvitsevansa tukea vanhemmuuteen tai vaikkapa ymmärrystä oman lapsen käytökseen liittyen.

Vappuun saa yhteyden päiväkodin henkilökunnan kautta tai ottamalla häneen yhteyttä itse.

Palvelu on maksutonta, matalan kynnyksen palvelua.

"Alueellinen varhaiskasvatuksen sosionomi" is a part of early childhood education and care.

You can contact her whenever you feel you need support in parenting or you want to understand your children's behavior better.

Her service is free of charge.

You can contact via daycare staff or call directly yourself.

p. 040 547 8017

vappu.lunden@edu.turku.fi

Riina Nurmi, ME-talo

Me-talon perheneuvonta on maksuton palvelu lapsiperheille/vauvaa odottaville. Palvelu on matalan kynnyksen ennaltaehkäisevää työtä, eikä tapaamisia kirjata. Keskustelun aiheina voivat olla esim. vanhemman jaksamattomuus, vuorovaikutusongelmat perheessä, haasteet lapsen kanssa, ongelmat parisuhteessa, terveys- ja talousongelmat, haastava arki jne. Perheneuvojan kanssa voi pohtia yhdessä keinoja, joilla perheen arkea saadaan helpotettua. Palvelua saa suomeksi ja englanniksi.

Perheohjaajaan voi ottaa suoraan itse yhteyttä, lähetettä ei tarvita. Voi myös pyytää, että esimerkiksi lapsen päiväkodin työntekijä, opettaja, neuvolan työntekijä tai muu henkilö on yhteydessä perheohjaajaan.

The family counseling at Me-talo is a free service for families with children/ those expecting a baby. The service is low-threshold preventive work, and appointments are not recorded. Discussion topics may include, for example, a parent's intolerance, problems in interacting with the family, challenges with the child, problems in the relationship, health and financial problems, challenging everyday life, etc. The service is available in Finnish and English.

You can contact the family counselor directly yourself, no referral is required. You can also ask that, for example, a child's daycare worker, teacher, clinic worker or other person be in contact with a family counselor.

Yhteyttä voi ottaa puhelimitse (puhelu, viesti, WhatsApp), sähköpostilla tai Facebookissa.

You can contact via phone (call, message, WhatsApp), e-mail or Facebook.

Riina Nurmi puh. 044 7454 196

riina.nurmi@fingerroos.net

Facebookissa: Me-talo Turku Perheohjaaja Riina

Osoite/address: Hyrköistentie 26-28

me.

Lastenneuvola/Child welfare clinic

Lastenneuvolassa seurataan lapsesi kehitystä vauvasta koulun alkuun asti sekä tuetaan perhettä erilaisissa lapsen kehitykseen, kasvatukseen ja hoitoon, sekä parisuhteeseen liittyvissä kysymyksissä.

Lapsesi neuvolakäynnit toteutuvat terveydenhoitajan ja lääkärin vastaanotoina. Neuvola tekee yhteistyötä suun terveydenhuollon, varhaiskasvatuksen henkilökunnan sekä tarvittaessa myös muiden tahojen kanssa.

Neuvolan chat-palvelussa voit kysyä terveydenhoitajalta nimettömänä yleisluonteisia neuvoja raskauteen, vauva- ja pikkulapsiaikaan sekä neuvolapalveluihin liittyen.

Child welfare clinics serve all families with children in all matters related to child health. The aim of a child welfare clinic is to guarantee that the child grows and develops well and stays healthy. A child welfare clinic helps families to understand that healthy ways of life are important for a child from the early years on. A child welfare clinic also guides families into making right decisions for attaining healthy ways of life.

The customership of a child welfare clinic starts when the child becomes two weeks old. The customership continues until the child starts school.

Turun neuvoloiden puhelinpalvelu

02 266 2223

Voit soittaa puhelinpalveluun ma-to klo 8:15-12, pe klo 8:15-

11 ja joka kuukauden ensimmäinen keskiviikko

klo 8:15-11

Appointment booking and guidance

+358 2 266 2223

You may contact the public health nurse on Monday to Thursday between 8:15 and 14:00 and on Friday between 8:15-11. Every first wednesday of the month 8:15-11

Osoite/address: Pernontie 31

Tiekartta
matalan
kynnyksen
palveluista

OLEMME KOONNEET TIEKARTTA -TYYPPISESTI TÄHÄN OPPAASEEN INFORMAATIOA SIITÄ:

**Kuinka ottaa huoli puheeksi
vanhempien kanssa**

**Miten perheitä ohjataan
oikeiden palveluiden piiriin**

**Mitä matalan kynnyksen
lapsiperheiden palveluita
alueella on saatavilla**

**Miten lastensuojeluilmoitus
tehdään**

Varhainen tuki ja huolen puheeksi ottaminen vanhempien kanssa

Huolet tulee ottaa puheeksi kunnioittavalla tavalla.

Ennen huolen puheeksi ottamista on hyvä käydä keskustelu läpi omassa mielessä tai vaikka tiimin kanssa.

Käytä avoimia kysymyksiä, joihin vanhempi ei voi vasta kyllä/ei.

Vanhempien ilmaisemaan lieväänkin huoleen tulee aina suhtautua vakavasti.

Vanhemmuuteen liittyy usein haasteita, joissa voidaan tukea vanhempia ja vanhemmuutta, ennaltaehkäistä ongelmien syntymistä puuttamalla niihin tarpeeksi ajoissa ja ohjata vanhempia eri palveluiden piiriin.

Varhaiskasvatuksen tehtävänä lasten kasvatuksen ja opetuksen lisäksi on vahvistaa perheiden hyvinvointia.

Lasten hyvinvointia voidaan tukea luottamukseen ja toisen kunnioittamiseen perustuvan tasa-arvoisen kasvatusyhteistyön avulla.

Työntekijän velvollisuutena on ilmaista lasta tai perhettä koskeva huolensa ja pyytää vanhempia yhteistyöhön.

Tukitoimia suunniteltaessa riittävän monipuolinen kuva lapsesta on tärkeää, ja tästä syystä päivittäinen kuulumisten vaihtaminen vanhempien kanssa on tärkeää.

Vanhemmuuden vahvistaminen on tärkeää, sillä se on yhteydessä lapsen kokonaisvaltaiseen kehitykseen ja sen järkkymiseen.

Varhaisen puuttumisen tarkoituksena on ennaltaehkäistä myöhempiä vaikeuksia mm. oppimisessa.

Kun lapsen kehityksessä havaitaan viivästyneisyyttä millä tahansa kehityksen osa-alueella, on tärkeää ja välttämätöntä aloittaa tuki ja erilaiset harjoitukset heti.

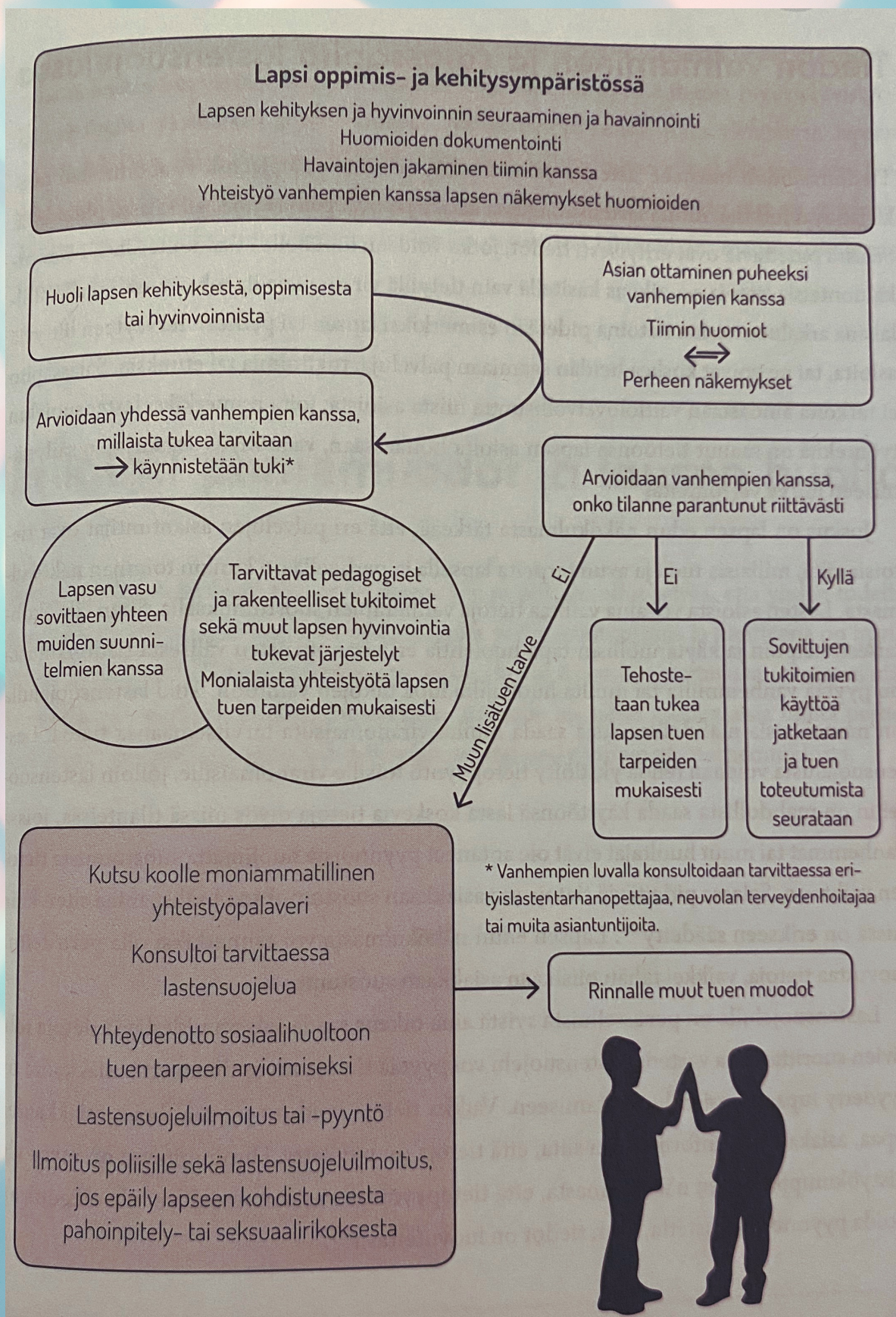
Moniammatillinen verkostotyö on tärkeässä roolissa varhaisessa puuttumisessa etenkin riskitilanteissa.

Varhaisen ja avoimen puuttumisen sekä yhteistoiminnan tarkoituksena on kasvattaa perheen elämänhallintaa.

Lähteet:

- Aivoliitto 2021. Viisi kysymystä kodin ja päivähoiton yhteistyöstä.
- Halme, N. & Perälä, M-L. 2014. Lapsiperheiden huolet ja avunsaanti. Teoksessa J. Lammi-Taskula & S. Karvonen (toim.) Lapsiperheiden hyvinvointi 2014. Terveysten- ja hyvinvoinnin laitos, 216–227.
- Helenius, A. & Lummelehti, L. 2018. Varhaiskasvatus -perusteita. Helsinki: Books on Demand.
- Kangas, J.; Lastikka, A-L. & Karlsson, L. 2021. Voimauttava varhaiskasvatus -leikkivä, osallinen ja hyvinvoiva lapsi. Helsinki: Kustannusosakeyhtiö Otava.
- Marttila, M. 2016. Sosiaaliohjaus varhaiskasvatustyössä. Teoksessa J. Helminen (toim.) Sosiaaliohjaus -lähtökohtia ja käytäntöjä. Helsinki: Edita Publishing Oy, 56–70.

Lapselle annetun tuen kokonaisuus varhaiskasvatuksessa

Pernon alueen lapsiperheiden matalan kynnyksen palvelut

Varhaiskasvatuksen alueellinen sosionomi, Vappu Lundén

- Vappu toimii linkkinä varhaiskasvatuksen ja perheiden välillä, hän on varhaiskasvatuksen työntekijä, jollaisena häntä saa myös perheille "mainostaa"
- Vappua voi pyytää mukaan myös varhaiskasvatuskeskusteluihin ym. perheiden kanssa käytäviin keskusteluihin
- Perheet voivat ottaa itse yhteyttä Vappuun, jos he kaipaavat tukea vanhemmuuteen tai ymmärrystä oman lapsen käytökseen liittyen
- Varhaiskasvatuksen henkilökunta voi myös olla yhteydessä Vappuun, jos havaitsevat vanhempien tarvitsevan tukea edellä mainituissa asioissa
- Vappuun voi ottaa yhteyttä puhelimitse 040 547 8017 tai sähköpostilla vappu.lunden@edu.turku.fi

ME-talo, perheohjaaja Riina Nurmi

- Riina tarjoaa maksutonta perheneuvontaa lapsiperheille ja vauvaa odottaville
- Keskustelun aiheena voi olla esimerkiksi vanhemman jaksamattomuus, vuorovaikutusongelmat perheessä, haasteet lapsen kanssa, ongelmat parisuhteessa, terveys- ja talousongelmat tai haastava arki
- Tapaamisia ei kirjata
- Riina pohtii yhdessä perheen kanssa keinoja, joilla perheen arkea saadaan helpotettua
- Perheitä voi ohjata ottamaan itse yhteyttä Riinaan tai varhaiskasvatuksen työntekijä voi ottaa yhteyttä Riinaan perheen puolesta puhelimitse (puhelu, viesti, WhatsApp) 044 7454 196, sähköpostilla riina.nurmi@fingerroos.net tai Facebookissa: ME-talo Turku Perheohjaaja Riina
- ME-talo sijaitsee Pernossa osoitteessa Hyrköistentie 26-28 (Hövelin palvelukeskus), johon perheitä voi ohjata myös menemään suoraan paikan päälle kysymään onko Riina paikalla.
- Lapsiperhe sosiaalityön läntiseltä alueelta työntekijä toimii Riinan työparina, johon Riina on tarvittaessa yhteydessä, jos perheiden ongelmat sitä vaativat

- Vappu ja Riina tekevät tiivistä yhteistyötä ja varhaiskasvatuksen henkilökunnan toivotaan olevan yhteydessä Vappuun tai Riinaan jo varhaisessa vaiheessa ennen kuin perheiden ongelmat kasaantuvat
- Nimetön konsultaatio on myös mahdollista tehdä
- Kummankin palveluita saa sekä suomeksi että englanniksi

Lastenneuvola

- Terveydenhoitajat ja lääkärit seuraavat lapsen kasvua ja kehitystä vauvasta koulun alkuun asti
- Tuetaan perhettä erilaisissa lapsen kehitykseen, kasvuun ja hoitoon, sekä parisuhteeseen liittyvissä kysymyksissä
- Tekee yhteistyötä suun terveydenhuollon, varhaiskasvatuksen sekä tarvittaessa myös muiden tahojen kanssa
- Huoltajien kirjallisella suostumuksella (jonka veo yleensä pyytää), lapsen asioita voidaan käsitellä neuvolatyöryhmässä. Tähän voidaan pyytää mukaan myös ryhmän opettaja
- Neuvolan chat-palvelussa voi kysyä terveydenhoitajalta nimettömästi yleisluonteisia neuvoja esim. raskauteen, vauva- ja pikkulapsiaikaan sekä neuvolapalveluihin liittyen
- Neuvola toimii osoitteessa Pernontie 31, 20240 Turku
- Turun neuvoloiden puhelinpalvelu p. 02 266 2223 (ma-to klo 8:15-12 & pe klo 8:15-11)

Perheneuvola

- Kartoitetaan lapsen ja perheen tilannetta ja suunnitellaan tukitoimia
- Toteutetaan perheiden tukikäynnit
- Lasten ja nuorten psykologiset yksilötutkimukset sekä perheterapeuttinen työ
- Perheasioiden sovittelu
- Vauvaperheiden palvelut
- Annetaan tukea perheellä, kun se kohtaa yllättävän ja traumaattisen tapahtuman
- Yhteistyössä varhaiskasvatuksen, koulujen ja lastensuojelun kanssa asiakkaan luvalla
- Varhaiskasvatuksesta voidaan perheen suostumuksella tehdä lähete
- Puh. 02 262 6853 ma, ke & to klo 8:30-11:15 & ti klo 12:15-15:30

Lastensuojeluilmoituksen tekeminen

Huolen puheeksi ottaminen huoltajan/huoltajien kanssa

Ainoa poikkeus, kun epäily seksuaali- tai pahoinpitelyepäilystä: vanhempaan ei oteta yhteyttä!
Tällöin yhteys ensin konsultoivaan poliisiin

Huolen puheeksi ottanut varhaiskasvattaja tekee lastensuojeluilmoituksen, ideaali olisi että yhdessä vanhemman kanssa

Akuutit ilmoitukset tehdään aina puhelimitse!
p. 02 262 6003 (sosiaalipäivystys) (esim. jos päihtynyt hakija)

Kiireetön lastensuojeluilmoitus tehdään sähköisenä omapalvelussa

(<https://www.turku.fi/sahkoinen-lastensuojeluilmoitus-ja-muut-yhteydenotot-sosiaalihuoltoon>)

Sosiaalihuoltoon voidaan tehdä myös yhteydenotto palvelutarpeen arvioimiseksi, eli niin kutsuttu huoli-ilmoitus, yhdessä vanhempien kanssa

- Lastensuojeluilmoitukseen tarvitaan lapsen koko sotu. Tämän saat joko päiväkodinjohtajalta, varajohtajalta tai kakkos-varajohtajalta.
- Jokaisella viranomaisella on ilmoitusvelvollisuus ja lastensuojeluilmoitus tehdään omalla nimellä, jolloin asiakkaalla on oikeus saada tietää ilmoituksen tekijä.
- Sosiaalitoimi käy läpi jokaisen lastensuojeluilmoituksen ja mikäli ilmoitus havaitaan aiheelliseksi, perheen tuen tarpeita lähdetään selvittämään virka-aikana yhdessä perheen kanssa.
- Jos tilanne on akuutti, lähdetään sosiaalipäivystyksestä välittömästi selvittämään perheen tilannetta.
- Sosiaalitoimesta saatetaan ottaa yhteyttä varhaiskasvatukseen ja perheen luvalla kysellä lisätietoja, mutta heitä sitoo vaitiolovelvollisuus, jonka vuoksi he eivät voi varhaiskasvatukselle kertoa perheen asioista. Mikäli sosiaalitoimesta ei kuulu mitään, perhe ei ole antanut lupaa yhteydenottoon.
- Varhaiskasvatuksesta ei soiteta sosiaalitoimeen ja kysellä tilanteesta tai sen etenemisestä.

Hyviä kirjallisuuslähteitä

Aivoliitto. www.aivoliitto.fi/ammattilaisille

Fonsén, E.; Koivula, M.; Korhonen, R. & Ukkonen-Mikkola, T. (toim.) 2021. Varhaiskasvatuksen asiantuntijat -yhteistyössä eteenpäin. Suomen varhaiskasvatus ry.

Heinonen, H.; Iivonen, E.; Korhonen, M.; Lahtinen, N.; Muuronen, K.; Semi, R. & Siimes, U. 2016. Lasten oikeudet ja aikuisten vastuut varhaiskasvatuksessa. Jyväskylä: PS-kustannus.

Hujala, E. & Turja, L. (toim.) 2020. Varhaiskasvatuksen käsikirja. Jyväskylä: PS-kustannus.

Kallio, J. & Hakovirta, M. (toim.) 2020. Lapsiperheiden köyhyys ja huono-osaisuus. Tampere: Vastapaino.

Kangas, J.; Lastikka, A-L. & Karlsson, L. 2021. Voimauttava varhaiskasvatus -leikkivä, osallinen ja hyvinvoiva lapsi. Helsinki: Kustannusosakeyhtiö Otava.

Varhaiskasvatussuunnitelman perusteet 2022. <https://www.oph.fi/fi/koulutus-ja-tutkinnot/varhaiskasvatussuunnitelmien-perusteet>